

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

únor 2019

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

i když nejsem pravidelným odběratelem ani čtenářem výborného časopisu Sedmá generace, poslední číslo s podtitulem „Když docházejí síly“ jsem si prostě nemohl nechat ujít. Podrobněji se věnuje fenoménu vyhoření v environmentálních kruzích. Jedním z prvních lidí, kdo v českých zemích na tento problém upozornil, byla profesorka Hana Librová v posledním díle

Z obsahu tohoto čísla:

Rok strakonické ochrany přírody 2018.....	2
Počasí v roce 2018.....	2
Alej jako pozitivní sociální prvek života na.....	4
„PETkové rukávky“ - ekologická minela.....	5
Klíček, co klíčí.....	5
Utrpení za 12 milionů.....	6
Kam ve Strakonících s hliníkem a kovovými.....	8
Cirkus bez zvířat, přesto hojně navštěvovaný.....	9
Pyrotechnika zábavní?.....	9
Přijďte si stoupnout do Kruhu pro planetu.....	10
Před dnem Štědrým, po cestách štěstí.....	10
Temný Nový rok pro Amazonské pralesy.....	12
Hurá na výlet s Enviroskopem - 20.....	12
Parkoviště na píseckém Výstavišti.....	13
Planeta Česko.....	14
Ach ty ohňostroje!.....	14
Večer s dokumentem - 60. díl - Dominion.....	15
Krajina a lidé.....	18
„Čím svobodněji půjdeš, tím lépe...“.....	18
„Mít tak ty dny...“.....	19
Únorová klouzačka Jirky Wagnera.....	20
Úplné zatmění Měsíce dne 21. ledna 2019.....	20
Párty.....	21

svého volného sociologického triptychu (Věrní a rozumní - viz [Kompost č. 12/2017](#)). Od té doby je toto téma evidentně na vzestupu a v nové „Sedmičce“ se dočteme např. o tom, jakým způsobem se proti ekovyhoření svých členů snaží bojovat největší české environmentální organizace. Spojitost ekologického aktivismu a syndromu vyhoření je vlastně zcela jasná. Snažíme se působit pozitivní změnu v oblasti, která je natolik globální a provázaná, že i když do této snahy dáme zcela vše, výsledky jsou oproti celosvětovému trendu vcelku „miniaturní“. Ve chvíli, kdy se s problémem takřkajíc ztotožníme, je na permanentní frustraci zaděláno. Změna globální situace životního prostředí totiž vyžaduje spolupráci velké části ze všech více než 7 miliard lidí. A sami dobře víte, jak je obtížné přimět alespoň k zamyšlení větší množství lidí z vašeho okolí. Jak v takové situaci nevyhořet? Alespoň částečnou odpověď můžeme nalézt ve skvělém rozhovoru s PhDr. Ivanem Ryndou (viz [zde](#)). Mimo jiného nabízí prevenci v podobě okruhu konání tzv. na jistotu. Tedy kromě soubojů Davida s mnohdy úřednickým nebo legislativním Goliášem věnovat část svého úsilí do činností zcela jasně ohraničených v prostoru a čase. A s velkou šancí na úspěch. Vysázet pár stromů, uspořádat osvětovou akci, vytvořit konkrétní prvek v krajině. A hlavně, věřit sami sobě a dělat to nejlepší, co v dané chvíli zvládneme.

Foto Břetislav Kocek

Zbytek už musí zvládnout ostatní. Váš Kompost. -jj-

Reakce, příspěvky, odběr: jan.juras@knih-st.cz

Archiv čísel: www.knih-st.cz/kompost

Ohlédnutí

Rok strakonické ochrany přírody 2018 v číslech

O průběžné činnosti naší organizace jsme vás informovali krátkými zprávami během roku. I když je část odvedené práce v rovině abstraktní a hlavním zážitkem je mnohdy zadostiučinění z pomoci přírodě, dá se celá řada zásahů konkrétně vyčíslit. Teprve pak získává hmatatelné obrysy a umožňuje představit si, v čem taková práce spočívá a jak úspěšná bývá. Přečtěte si ohlédnutí za minulým rokem v řeči čísel. Třeba vás to naláká připojit se.

Tou nejméně viditelnou, i když možná nejnáročnější činností je účast v průběhu sezóny podzim-jaro na správních řízeních – zejména v oblasti povolování kácení dřevin. V počtu čtyř statečných jsme se zúčastnili a předložili argumenty v celkem 35 správních řízeních. Podíleli jsme se na zachování 22 vzrostlých dřevin a 240 m² zapojených porostů. I když se tato čísla mohou zdát nepřiměřeně malá, nepovažujeme naše úsilí v této oblasti za neadekvátní. Velká část dřevin navrhovaných ke kácení je ve zhoršeném zdravotním stavu, případně přicházejí do kolize se stavebními záměry. V takových případech jsou možnosti záchrany velmi malé. Vyjadřujeme se proto rovněž k náhradní výsadbě za dřeviny ke kácení povolené a snažíme se i o spolupráci při dohledu nad její realizací. Zde jsou již počty dřevin mnohonásobně vyšší.

U stromů ještě chvíli zůstaneme. V průběhu tří podzimních výsadbových akcí (viz [Kompost č. 12/2018](#)) jsme do země vsadili

něco okolo 80 nových stromů a 40 „jedlých“ keřů. V naší tři roky staré výsadbě mezi strakonickými větrolamy jsme ošetřili zálivkou, ochranou proti okusu a vyžínáním 60 dřevin včetně 20 ovocnáčů.

Letošní zimní sezóna byla a ještě bude ve znamení péče o zpěvné ptactvo. Grant vypisovaný ústředím ČSOP nám umožnil pořídit 30 ks nových ptačích budek, které jsou v této zimní sezóně rozmisťovány po strakonických lokalitách. Prvních 13 z tohoto počtu již teď visí v areálu strakonické nemocnice (viz [Kompost č. 1/2019](#)). Zde také přibyla tři nová ptačí krmítka. V průběhu zimy bude vyčištěno 50 stávajících budek, část z nich bude nahrazena novými. Do této chvíle bylo na různých místech ve Strakonících členy ČSOP zkrmeno asi 40 kilogramů neloupané slunečnice.

Za necelé dva měsíce nás čeká další kolečko jarních akcí na ochranu obojživelníků při jarních migracích. Všichni doufáme, že letošní průběh počasí bude pro žabí migranty příznivější.

Foto -jj-
Přece jen další propad v početnosti nám přidělal vrásky na čele. Na třech strakonických lokalitách bylo přeneseno do bezpečí „pouze“ 698 zvířat. Čísla jsou veselejší, pokud k nim přičteme úctyhodný „výkon“ spřátelené skupinky od Vepřského rybníka poblíž Netolic. Zde bylo při loňském transferu zachráněno celkem 1087 živočichů. Potěšující je velký zájem o tuto kampaň z řad veřejnosti. Do stavby bariér a následného pravidelného přenosu obojživelníků se zapojilo kolem 60 pomocníků. Více viz [Kompost č. 5/2018](#).

Jednou z náplní naší organizace je i osvětová a vzdělávací činnost. Na pravidelných schůzkách Ledňáčků, přednáškách a přírodovědných výletech pořádaných ve spolupráci s ŠK se vystřídal celkem 832 účastníků všech věkových kategorií.

Výše uvedený výčet samozřejmě není kompletní. Asi tušíte - občas je to taková mravenčí práce – papíry a zase papíry. Nicméně rozsah a podoba kampaní závisí nejvíce na množství nápadů a rukou, které je pomohou dotáhnout do konce. A takové v současné době sháníme. Jsme připraveni pustit se i do činností zcela nových nebo takových, které nám budou zprostředkovány nebo se v průběhu roku 2019 ukáží jako aktuální / akutní. Pokud vás něco z toho zaujalo, nalákalo nebo si myslíte, že byste se na podobných činnostech chtěli jakýmkoli způsobem podílet, budeme rádi, pokud se nám ozvete. Můžete využít mail posta@csop-strakonice.net nebo [facebookové stránky](#) naší organizace. Určitě vám odpovíme. -jj-

Počasí v roce 2018

Počasí uplynulého roku 2018 bylo mimořádné z více důvodů. A tak čtenářům nabízím stručné klimatické zhodnocení loňského roku, které vychází z mých měření v Horažďovicích. **Uvedené údaje tedy platí pro Horažďovice**, do značné míry však i pro celou oblast středního Pootaví. A z pohledu obecnějšího i pro celou Českou republiku.

I. Průběh počasí:

Zima na začátku roku představila dva různé měsíce: leden byl mimořádně teplý (měsíční průměr 2,8 °C), teploty nad nulou, spíše přšelo. Teprve o víkendu 20.-21. 1. nasněžilo 11 cm a přituhlo na -9 °C, ale už 24. 1. výrazná obleva (12 °C!). Únor naopak přinesl počasí velmi chladné (-3,1 °C). Mrazy postupně sílily, občas trochu sněh. Závěr měsíce byl už třeskutý, celodenní mrazy, s minimy až -18 °C. Souhrn zimních srážek byl průměrný. Leden 35,5 mm a únor 17,5 mm.

Jaro na začátku března ještě chvíli pokračovalo silnými mrazy, až 7. 3. se výrazně oteplilo nad 10 °C, sněh roztál. Poprchávalo. Ale 17. 3. se zima vrátila, mrazy až k -10 °C, teprve 26. 3. definitivní nástup jara s oteplením na 10 °C. Březen byl celkově chladný (1,6 °C). Zato duben byl teplý mimořádně! (12,8 °C). Ze zimy rovnou do léta! Slunečné dny, teploty už přes 20 °C, v poslední dekádě dokonce nad 25 °C! Ale naprosté sucho! Květen (15,8 °C) dál pokračoval v teplém letním počasí, sucho se však prohlubovalo, teprve ve druhé půli měsíce trochu zapršelo. Nástup vegetace zaskočily letní teploty, které urychlovaly růst, ovšem srážky typické pro toto období se nedostavily. Březen 22,5 mm, duben 3,5 mm a květen 51 mm. Rázem srážkový deficit cca 70 mm, který však velmi umocnily vysoké teploty dubna a května. Velmi teplé a velmi suché jaro.

Léto velmi teplé. Červen (18,0 °C) byl převážně ve znamení letních dnů, které přerušily jen medardovské deště (10.-13. 6. celkem 54 mm) a ochlazení 22.-28. 6. (28. 6. dešť 27 mm). Senoseč velmi slabá, tráva usychala. Červenec (20,0 °C) pokračoval letním teplým počasím a bouřkami, ty však mnoho vláhy nepřinesly. Velmi časně žně. Poslední týden panovala vedra nad 30 °C (31. 7. dokonce 35 °C!). Srpen byl nejteplejším měsícem léta (20,7 °C). Vlna veder v první dekádě, teploty až k 36 °C, ale tropické počasí vlastně trvalo po celý měsíc. Srážky minimální, sucho. Druhá senoseč (otavy) se nekonala, tráva téměř žádná. Teprve poslední den srpna začalo pršet. Letní srážky: červen 95 mm, červenec jen 45 mm, a srpen pouhých 28,5 mm) - v letním souhrnu tedy chybělo do průměru dalších cca 60 mm srážek.

Podzim. Září teplé (14,7 °C), ale hned první dny měsíce přinesly největší příděl vláhy tohoto roku (31. 8.- 3. 9. napršelo 77 mm). Pak zase dny téměř letní, ještě 20. 9. teplota 28,8 °C. Babí léto v závěru měsíce. Teplý byl i říjen (10,2 °C). Pokračovalo babí léto s teplotami kolem 20 °C. Až v závěru měsíce se ochladilo a vydatně zapršelo (27.-28. 10. napršelo 34,5 mm). Oslavy 100. výročí vzniku ČSR probíhaly nejen v deštivém počasí, ale i v chladnu 3 °C. Vzápětí se však zase výrazně oteplilo. Listopadové počasí (3,9 °C) bylo celkem průměrné: zpočátku teploty kolem 10 °C, v druhé půli měsíce klesaly k 0 °C, občas mráz, dešť i první sněh (18. 11.). Srážková bilance podzimu: průměr - hlavně díky prvním dnům září (září 86,5 mm, říjen 42,5 mm a listopad 28 mm).

Zima prosincová byla teplá (2,0 °C). Déšť střídal sněh, teplo nad 10 °C zase slabé mrazy do - 4 °C. Výrazná vánoční obleva s větrem dorazila už 22. 12. (10 °C) a vzápětí i vydatně zapršelo (26 mm). Prosincové srážky – celkem 64 mm - znamenaly cca dvojnásobek průměru.

Úroda broskví z Horažďovic, foto Jiří Wagner

II. Statistika

Průměrná roční teplota byla **10,0 °C** a roční úhrn srážek **519 mm**. Rok 2018 byl rekordně teplý, i přes velmi chladný únor. Podle údajů z pražského Klementina byl nejteplejším od počátku měření (od r. 1775). Srážek podprůměrně, vysoké teploty působily navíc značný odpar, který sucho, zejména na jaře a v létě, výrazně zvyšoval. Ještě v nedávné minulosti byl roční teplotní průměr pro Horažďovice 8,0 °C a roční srážkový úhrn 600 mm.

Nejteplejším měsícem se stal srpen (průměrná teplota 20,7 °C), nejchladnějším byl naopak únor (-3,1 °C). Nejvyšší teplotu jsme zaznamenali 9. 8. (35,9 °C) a tento den byl také spolu s 1. 8. nejteplejším dnem roku (denní průměr 26,0 °C). Nejchladnějším dnem roku byl naopak 28. únor (denní průměr -14,3 °C), kdy ranní teplota poklesla na roční minimum (-18,2 °C).

Nejvíce přšelo v červnu (95 mm), nejsušším měsícem byl duben (3,5 mm!). Nejvíce srážek za jeden den spadlo 3. 9. (29,5 mm). Největší souvislý déšť přišel ve dnech 31. 8. - 3. 9. (77 mm).

Bouřek bylo loni celkem málo, jen 14, což je polovina obvyklého počtu. Z toho 7 v červenci. V dalších třech dnech ještě bouřka (vzdálená) prošla kolem města. Příznačné pro bouřky byla jejich lokálnost: i místa ležící vedle sebe měla někdy velké rozdíly ve srážkách: např. 6. 7. v bouřce v Horažďovicích 8,5 mm, ale Velké Hydčice hlásily 35,2 mm. Nebo 13. 7. Horažďovice 0 mm, ale Malý Bor 36,6 mm!). Poslední jarní sněh se vyskytl 21. 3. a poslední mrazík jara 7. 4. První podzimní mrazík přišel dost časně – už 26. 9. Zato na první sněh jsme si počkali do 18. 11. Nejvíce sněhu (11 cm) jsme naměřili 21. 1. Třikrát jsme v roce 2018 zaznamenali silný vítr - v odpolední bouřce 23. 9., pak v noci na 24. 10. a 22. 12. odpoledne. Za zmínku stojí i ranní ledovka z mrznoucího deště 1. 12.

Vodní toky a prameny

I v roce 2018 trpěly suchem, Otava po většinu roku na minimu (cca 4 m³/s) nebo těsně nad ním. Příznačné bylo i to, že měrná stanice v Sušici měla často větší průtok než měrné místo 30 km po proudu v Katovicích. Což svědčilo o tom, že všechny přítoky Otavy byly na suchu. Zajímavé bylo také, že po vydatných deštích na začátku září sice začaly houbařské žně (zavlažena povrchová vrstva), ale na průtoku Otavy ani na pramenu u Sv. Anny se deště prakticky neprojevíly. Vše, tedy 77 mm, tj. 77 litrů/m² zachytila vyschlá ornice, resp. povrchová vrstva půdy. Teprve prosincové deště na Šumavě zvedly hladinu Otavy na 1. SPA (4. 12.), popř. až na 2. SPA (24. 12.), ale vždy jen na pár hodin, průtok vzápětí rychle klesal.

Spodní (hydrologické) sucho, trvající už od roku 2015, stále trvá. Vydatnost pramene u Sv. Anny se celý rok držela jen kolem 0,7 l/s, což je nějakých 20 % vydatnosti ještě v nedávných letech. To je znepokojivá zpráva. Tak nízká vydatnost během celého roku nebyla dosud od r. 1995 (začátek měření) zaznamenána. Zřejmě jde však o minimum absolutní.

Závěr

Je zřejmé, že i rok 2018 podobně jako roky předchozí se vymykal ustáleným normálům. Byl mimořádně teplý, zejména na jaře, což velmi urychlilo vegetaci, na druhou stranu trpěl v důsledku menších srážek a velkého výparu značným suchem. Na jaře i v létě. Červen sice přinesl nejvíce srážek, ale dalšími nejdeštivějšími měsíci byly zcela netypicky září a prosinec. Nejsuššími únor, březen a zvláště duben. Rozdělení srážek během roku nebylo pro vegetaci příznivé. Ve velmi teplém létě i v Horažďovicích naopak opět dozrály do sladka broskve, což nikdy v minulosti nebývalo. Tzv. Langův dešťový faktor (roční srážky/ roční teplota) zde dosáhl v r. 2018 hodnotu pouze 52. V klimatických atlasech je pro Horažďovicko uvedena hodnota 80-100, což je hodnota příslušející vlhké oblasti. Loňská hodnota však odpovídá už velmi suché oblasti. A co s tím teď? Jsme svědky trvalejší změny klimatu u nás, nebo svědky jen klimatického výkyvu, tzv. klimatické epizody? S jistotou nevíme. Klimatologové spíš čekají, co z toho oteplování bude. Ale ať tak či tak – vodou v krajině se musíme zabývat. Zejména stále snižující se stav podzemních vod je varovný. Krajina, půda a voda se v poslední době stávají stále závažnějšími tématy.

Jiří Wagner

Překopávky

Alej jako pozitivní sociální prvek života na venkově

Uplynulý rok se v malé vesničce Mužetice, správně spadající pod město Sedlice, nesl mj. ve znamení zakládání alejí. Díky vstřícnému přístupu města bylo možné z naší vlastní iniciativy začít se skromným ozeleňováním krajiny, a tak měla každá rodina začátkem května loňského roku v rámci projektu ZAHRADOU POZNÁNÍ¹ možnost vysadit si svůj rodový ovocný strom. S myšlenkou společné aleje mě před několika lety nadchl můj kamarád z Orlických hor, a tak, když konečně dozrál čas skutku, se do výsadby starých odrůd 9 jabloň a 5 hrušní zapojilo celkem 14 rodin. Z přítomných byl z každého stavení ze vsi vybrán člen rodiny, který si vylosoval příslušnou odrůdu. Před výsadbou byla bohužel odcizena jedna jabloň odrůdy Matčino, a to, když jsme měli stromky založené pouhý jeden den v požární nádrži uprostřed vesnice. Milá byla reakce Ing. Šobra² poté, co jsem přišel na MÚ ve Strakonících jabloň uhradit. Strom byl prý tak jako tak zasazen a plní svou funkci, tudíž jako náhrada nic požadováno nebylo.

Na podzim nám posléze v rámci již zmíněného projektu přibýly v aleji čtyři třešně - dvě vysázely rodiny, na které se nedostalo při jarní výsadbě, a zbylé dvě třešně zůstaly společné. Spon jsme u této ovocné aleje zvolili v rozestupu po deseti metrech, vysázené stromy jsou zapěstované jako polokmeny a přítomným bylo po

Foto Petr Obleser

snahách o „zkulturnění“ meze vysvětleno, proč je důležité nemít všude jen anglický trávník.

V listopadu jsme poté na vlastní náklady vysázeli s kamarády druhou alej, založenou z 24 poloodrostků jeřábu břeku, jeřábu muku a jeřábu oskeruše (každý druh po 6 jedincích). Alej dlouhá přibližně 200 metrů ve sponu po 8 metrech snad jednou poslouží jako šance pro ptáky, opylovače a ostatní myz.

Ukázalo se, že během léta při péči o výsadbu sloužila alej jako místo společného setkávání a byla častým tématem konverzací na naší vsi. Je skvělé, že každá rodina má ke svému stromu patřičný vztah, což dokládá i fakt, že veškeré vysázené stromy přežily loňské sucho. Potěšující bylo, že se každé výsadby i následné péče účastni-

lo značné množství dětí. Nejen proto je dobré věřit, že tímto způsobem je možné zesílit pouto místních lidí s okolní krajinou, ale i mezi sebou.

Veliké díky patří městu Sedlice za možnost prospěšného využití městských pozemků, odboru životního prostředí ve Strakonících za poskytnutí sadebního materiálu pro ovocnou alej a především všem, kteří se aktivně zapojili do výsadby a následnou péčí o stromy.

Doufáme, že až jednou vyrazíte za krásným výhledem na Mužetický vrch, uvidíte kolem sebe krajinu lemovanou nejednou alejí.

Vše dobré přeje **Petr Obleser**.

¹ *Projekt Zahradou poznání je iniciativa města Strakonice k výsadbě a propagaci starých odrůd ovocných stromů společně s historicky-kulturní osvětou.*

² *Vedoucí projektu Zahradou poznání, pracovník Odboru životního prostředí MÚ ve Strakonících.*

PETkové "rukávky" - ekologická minela

O tom, že nápoje v PETkách jsou v drtivé většině případů zbytečné, už asi nikdo z uvědomělejší části populace nepochybuje. Nesměla by ale existovat lidská pohodlnost a vidina ekonomického zisku, aby celá věc nebyla ještě více zkomplikována a přírodě nebylo ještě více přitíženo. A tak se pár chytrých hlav nápojového průmyslu sešlo u řešení problému "co s nudnými jednobarevnými lahvemi" - hlavně tedy pro dětské nápoje. Protože jak známo, děti v dnešní interaktivní době zaujmete nejen zbytečnými sladkostmi, ale také rozjívenými obrázky televizních a pohádkových postaviček. A tak vznikl PETkový rukávek, neboli smršťovací fólie z PVC k pokrytí celé lahve vhodná zejména jako nosič dalšího reklamního sdělení a poutač pro zákazníka. Kromě nápojů se ale tento "zlepšovák" hojně využívá i u drogistického zboží (více viz [zde](#)).

Problém tkví v tom, že PVC způsobuje v recyklačním procesu klasických PET lahví nemalé problémy, a tak jsou lahve s rukávem na dotřídňovacích linkách plastových odpadů odstraňovány a končí na skládce nebo ve spalovně. První možnost představuje obrovské plýtvání zdroji, protože samotná PET lahev je jeden z mála druhů plastových odpadů, který je poměrně dobře recyklovatelný. V druhém případě se jedná o zdravotně velmi sporný způsob likvidace, protože jak známo při spalování PVC vzniká koktejl chemikálií včetně dioxinů s rakovinotvornými a mutagenními účinky.

Foto Martina Patočková

Rukávková aféra je poměrně novou záležitostí, o které se ještě příliš neví, proto by se tento paradox měl dostat zejména do širšího povědomí společnosti. A to včetně té "ekologicky" uvědomělé části, která žluté kontejnery využívá svědomitě. Je to rovněž další příklad toho, že samotné třídění odpadů nestačí a nad odpady bychom se měli vždy zamýšlet již při nákupu.

Logickým řešením by tedy mělo být zejména odmítnutí takového zboží. Pokud už se nám do nákupního vozíku něco takového "omylem připlete", způsobem, jak zachovat recyklovatelnost lahve, je sejmutí rukávku (bez ostrého nástroje se pravděpodobně neobejdete). Celá věc se prý řeší i na vyšší úrovni s výrobcí - změnou používaného materiálu nebo prozatím alespoň děrováním rukávku ke snadnějšímu sejmutí. Podle mého názoru by k takovýmto případům měla legislativa přistupovat naprosto nekompromisně formou zákazu nebo přinejmenším výrazným ekonomickým znevýhodněním takových obalů. Podle dostupných informací se již tímto problémem zabývá Evropská komise. -jj-

Klíček, co klíčí...

...a ten, co otevírá dveře a cesty... a zároveň ten, který za klíčový považuje respektující a ochránářský vztah k přírodě, zdravý vztah k sobě a láskyplné mezilidské vztahy...

Vypisovat zrovna v tomto měsíčníku, proč je toto vše důležité a nutné, by bylo dle mě absolutně zbytečné. Všichni to stejně víme, všichni to stejně chceme a troufám si i tvrdit, že vůbec nikdo by se se mnou nepřel o to, že to jsou právě ty nejdůležitější hodnoty. Někteří by se možná ze začátku zdráhali, vzpomínajíce na všechny své rozjeté pracovní projekty a investice, ale jsem přesvědčená, že každý člověk je citlivý, láskyplný a všechna ta zla, co se dějí vůči planetě, že neschvaluje, stejně jako my... a pozitivní energie je prostě jen zadupaná někde uvnitř... u různých lidí z různých důvodů, ale je tam...

Značnou část svého života se více či méně snažím ke všemu přistupovat s ohledem na planetu Zemi, ale nikdy jsem tak silně necítila, že je třeba dělat mnohem víc...

Prosincový hovor s Alenou Cardovou začínal naprosto předvídatelnou frází: „Mám skvělejší nápad!!!“ (Alena má totiž skvělejších nápadů denně, mým odhadem, asi tak stovky)... Jen, co dopovídala plán o založení spolku na ochranu přírody a zmínila fakt, že v rámci Vědomé ženy má už celkem nabitý program, bylo mi naprosto jasné, že to je „můj“ okamžik... Honza Juráš je přespolním členem a díky svým zkušenostem z neziskového sektoru nám poskytuje cenné rady a necháváme se jím rádi inspirovat. Další naše spřízněné duše Linda Koptišová a Petr Obleser projeví bez váhání zájem o přidání se k nám, a tak vzniká Klíček Radomyšl z.s.

Každý máme v Klíčku i svůj záměr a své plány, tudíž se akce budou skvěle doplňovat a budou různorodé, většina plánů je společných a samozřejmě je všechny pojí naše definice spolku a tou je spolek pro ochranu přírody a kulturního dědictví, rozvíjení dobrých sousedských vztahů, osvětová a okrašlovací činnost a podpora komunitního života.

Častokrát jsem zvažovala, jestli organizací podobného smýšlení není dost, jestli by nebylo vhodné se spíše k nějaké aktivněji přidat... Také jsem neměla úplně jasno v tom, jestli je lepší spíše brojit proti chování, které je proti mému přesvědčení, s vnitřním argumentem, že planeta je nás všech a každý má právo na své chování, nebo si jít raději svou cestou a konat jen dobro a doufat, že se vše vykompenzuje, vyladí... Myšlenek přicházela velká spousta a během oslavy zimního slunovratu mi to najednou vše došlo! Planeta se začíná znovu nadechovat a já se zasloužím o to, aby se jí dýchalo lépe! Jakoukoliv cestou, jakýmkoliv způsobem... kdykoliv, jakkoliv... a tak ani přesně nevím, jaký bude můj hlavní úkol v Klíčku a zřejmě budu intuitivně tvořit tak, jak budu zrovna cítit... každopádně všechno mé konání bude vycházet z lásky a respektu k přírodě.

Foto Jarča Divišová

Už během výchovy našich dvou dcer jsem leckdy sama sebe dostala do nepříjemné situace, kdy jsem třeba během látkování na delší cesty autem využila jednorázovou plenku nebo koupila přesnídávku v plastovém nesmyslně malém obalu... sama jsem se za to bičovala a měla tendenci koupený tvarohový šáteček plný cukru dcerce vytrhnout z ruky a schovat za záda, když jsme míjely známé... do této pasti se už nenechám chytit, nebylo mi v ní dobře... a tak i teď, když vím, že Klíček bude pomáhat planetě Zemi, tak i teď budu veškerým svým chováním respektovat současně i sebe, potřeby mé rodiny a budu se velmi snažit, aby to bylo v souladu s přírodou, jak jen to bude v aktuální chvíli možné. A stejně tak dle hesla: „nesuďte, abyste nebyli souzeni“ věřím, že i každý dělá v dané situaci vše nejlíp, jak jen zrovna dovede. A tak nesoudím... ale zároveň si nepřestávám přát, aby vše bylo v rovnováze a harmonii...

Mezi nejaktuálnější akce patří série promítacích večerů, které se budou konat v Domanicích, a má vize je taková, že hned po skončení promítání bude mít každý jeho účastník v ruce i hmatatelný nástroj, který mu ihned pomůže v konání směrem, ke kterému ho bude dokument inspirovat. V dalších dnech po promítání bych ráda navazovala doprovodnými akcemi, ze kterých budou viditelné výsledky (výsadby původních keřů a stromů, čištění studánky, veganské večere, hromadné objednávky a sdílený nákup potravin...) a další jejich poselství bude ve stmelování skupiny lidí, která se bude postupně tvořit... jednotlivec zmůže mnoho, ale ta euforie, když je nás v jeden okamžik stejně naladěných víc, je, alespoň pro mě, nabíjející.

Plánovaných akcí je velká spousta a moc se těším, jak při každé z nich bude vysílána zpráva, že svět je v pořádku a ubírá se dobrým směrem – pokud chcete zprávu tvořit s námi, jste vždy srdečně vítáni!!! Podrobnější informace naleznete prozatím na [facebooku](#), chystáme vlastní webové stránky. **Jarča Divišová**

O projektu Klíček Radomyšl

Spolek Klíček Radomyšl jsme založili, abychom mohli lépe pečovat o životní prostředí v bezprostředním okolí našich domovů. Někteří z nás již založili rodiny a mají malé děti. Rádi s nimi chodíme ven a velmi nám záleží na tom, kde žijeme. Vidíme a cítíme, že je nutné osobně se vložit do ochrany přírody. Ruku v ruce s tím jde i naše snaha prolomit bariéry mezi obyvateli obcí, kde žijeme – rádi bychom podpořili rozvoj mezilidských vztahů – například sousedskými slavnostmi či společnými akcemi, jako je sbírání odpadků nebo sázení původních odrůd keřů a stromů. Máme v plánu iniciovat obnovu cest, abychom mohli zkoumat krajinu a zároveň k sobě měli blíž. Zajímá nás kulturní dědictví v mikroregionu Radomyšlska a rádi se zapojíme do revitalizace a ochrany architektonických a jiných kulturních památek. Jsme otevřeni spolupráci s dalšími subjekty – obcemi, spolky a podobně naladěnými jedinci.

Utrpení za 12 milionů

Tak nějak by se dala nazvat jezdecká show, která na sklonku roku přilákala do Prahy světovou jezdeckou špičku. Z pozice diváka laika možná pěkná podívaná, ve skutečnosti obchod s koňskou duší. A hned vám řeknu, proč to tvrdím.

Víc než rok jsem měla možnost pracovat jako ošetřovatel u sportovních koní. Oproti Global Champions Prague Playoffs to byli koně střední třídy, pokud budeme mluvit o jejich obchodní ceně, ale v principu jsou pro koně všechny tyto soutěže stejné. Náš tým čítal tři jezdce a nějakých dvacet

koní. Plus mínus. S nimi jsme projeli Evropu křížem krážem. V sezóně byli koně na cestách víc než doma. Dva týdny v Rakousku, odtud týden na Slovensko, na týden domů, do Německa, a pak hurá na dva týdny do Itálie.

Stres sportáka začíná už ve stáji

Prvním problémem je samotný odjezd na závody. Pro koně to znamená třeba budíček ve tři ráno, nezbytné přípravy jako zabandážování nohou a nakládání do kamionů. Někteří jsou zvyklí, pro jiné je to stresující okamžik, často doprovázený fyzic-

Foto Darina Vernerová

kým násilím. Na to, aby kůň dostal potřebný prostor, který k nástupu potřebuje, prostě není čas. A tak se to řeší různě. Někdy opakovaným prudkým zataháním ostrým řetízovým vodítkem protaženým těsně pod bradou zvířete, někdy postačí koště. Koně často stráví v přívěsech i 12 hodin. Seno sice k dispozici mají, že ale jedou bez vody, to nikdo moc neřeší. Ono vlastně ani není moc jak. Náš kamion napáječky neměl a dostat se mezi šest koní s kýblem prakticky nelze.

Po příjezdu do areálu závodů koně dostanou přidělené boxy, které neznají, a sousedy, které nikdy neviděli. Často se podaří, že hřebec stojí vedle klisny. Ať už ve vedlejším stání nebo v sousední linii boxů. Někdy postačí i valach k tomu, aby hřebec strávil dny i noci stavěním se na zadní nohy ve snaze dostat se do sousedního boxu. Co s tím? Nic. Však on si hřebec přece zvykne. A když ne, tak ho uvážeme na ohlávku a necháme ho stát v boxu přivázaného. Hodinu, dvě, tři... Nepomohlo to? Nevadí, zkusíme to znova. Nakonec si kůň přece jen zvykne. Nebo mu spíš po těch probdělých dnech a nocích v kombinaci s tvrdou prací prostě nezbyde elán.

Taky nebylo výjimkou, že koně po příjezdu na závody trpěli průjmami. Někteří opakovaně. Byla jsem svědkem například i toho, kdy se koni odebrala krev a pak vpíchlá do slabin s argumentem, že se při skoku lépe otevře. Že problém může ležet v nepadnoucím sedle, které koně evidentně tlačilo, se neřešilo. Sedlo stálo 3000 eur, to sedět prostě musí.

Na kolbišti

Ač se zdá, že některé koně skákání doopravdy baví, je to jen domněnka, kterou vám kůň nikdy nepotvrdí. V našem případě koně překonávali překážky zpravidla do 150 centimetrů, v případě Global Champions Prague Playoffs to bylo ještě o deset centimetrů výš. Vezmeme-li v úvahu váhu koně, která je v průměru 500–600 kilogramů, připočteme-li k ní váhu výstroje a jezce a přeneseme ji na přední nohy, je evidentní, že při doskoku zažívají klouby a vazy koně abnormální nápor. Fyzické zátěži čelí koně i mezi skoky, jelikož v parkuru nehraje roli jen počet bezchybných skoků, ale i čas. A tak ani tady nebylo nic neobvyklého vidět koně krváčet z nozder. Takhle nadměrná zátěž končí v extrémních případech i smrtí. V roce 2011 skonal přímo na kolbišti těsně po dokončení parkuru patnáctiletý hřebec Hickstead. Příčina smrti? Ruptura aorty. Ačkoliv není prokázána přímá souvislost s výduť aorty a podáváním sportovních výkonů, jisté je, že k jejímu prasknutí přispívá vysoký tlak. A ke zvýšení tlaku při nadměrné tělesné aktivitě jednoznačně dochází.

Když je problémem jezdec

Fyzická zátěž ale není to jediné, s čím se koně v parkurové aréně potýkají. Jeden z hlavních problémů je jezdec sám. Ve snaze utrhnout si co nejvíc z dotace závodu a zvýšit svému koni výkonnost, která logicky zvyšuje prodejní cenu koně, nutí svého svěřence k výkonům, na které často není připraven nebo k nim vůbec nemá dispozice. Kůň, který skáče přes vyšší překážku, než na kterou stačí, se často bolestivě praští. Podle jezdců či trenérů je to výchovné. Příště si bude dávat větší pozor. Je to vlastně takové legální barování (záměrné zvedání skokové překážky během skoku koně), které je zakázané právě pro jeho krutost. Ačkoliv to na první pohled tak nemusí vypadat, lze uvažovat nad tím, že podle zákona se jedná o týrání. Přesto tomu ale lidi rádi přihlížejí, a ještě za to platí.

Přetížení sponkových kloubů při doskoku koně může vést k trvalému poškození, foto Amy K. Drago

Na samotnou kapitolu by vydalo téma uždění. Problémem bývají na krev utážené nánosníky a podbradní řemínky (které, díky bohu, Mezinárodní jezdecká federace FEI v loňském roce začala kontrolovat a postihovat, systém kontroly je ale nedostatečný, jelikož výstroj kontroluje pracovník

Global Champions Prague Playoffs v číslech
celková dotace: cca 12 milionů korun
počet koní: 200
čtyři dny u VIP stolu: 400 tisíc korun
náklady na uspořádání závodu: 50 milionů korun

FEI na opracovišti a jezdec má poměrně dost času a prostoru po kontrole řemínky opět dotáhnout). Takto těsně dotažené nánosníky zne-
možňují koni dobře polykat, v praxi pak vidíte koně s pěnou odkapáva-
jící mu od huby. Kůň, který se takzvaně zakousne do udidla, je pro
jezdce hůře ovladatelný. Jezdci tím sděluje, že něco není v pořádku. Na
závoděch ale není čas se tomu věnovat, a tak se sáhne po ostřejším
udidle. Což možná na chvíli zafunguje, problém to však zpravidla ještě víc prohloubí.

V hlavní roli peníze, nikoliv kůň

Málokterý jezdec odmítne startovat s koněm, který se sice zdá být zdravotně v pořádku, jen se chová jinak, než bývá zvy-
kem. Jezdci totiž často své koně neznají. Platí to tím spíš, čím více mají koní. U nás ve stáji měl jezdec kolikrát i patnáct koní.
Každý z nich šel prakticky denně do práce. Někteří na půl hodiny, jiní na hodinu. Při takovém množství práce nemáte šanci
se jako jezdec s koňmi blíže seznamovat. Ošetřovatel je s nimi dvanáct hodin denně. Některé dny i déle. Koně, stejně jako
jiná zvířata či lidé, mají své zvyky. Ať už jsou to denní rituály, hygienické návyky, či způsob toho, jak tráví den v boxu. Díky
množství času, který ošetřovatel ve stáji stráví, se naučí vyzorovat, kdy se kůň od svého běžného chování odchýlí. Jezdci
ale upozornění ošetřovatelů neberou moc vážně, kůň pracuje dobře a závodit bude. Situace, kdy kůň na svůj problém upo-
zorňuje změnou chování, byly v naší stáji vyhodnoceny jako únava či špatný charakter. Skončilo to třeba akutní laminitidou
(schvácením kopyt, což je druhá nejčastější příčina úmrtí koní), či rupturou svalu. Důvod? Nadměrná zátěž.

Závěrem

Možná nelze paušalizovat přístup jezdce ke sportovnímu koni, zažila jsem ale dost na to, abych si položila otázku, k čemu
tenhle vrcholový jezdecký sport vlastně je. Vyděšená zvířata, často zraněná, některá lehce, jiná fatálně. Z inteligentních stá-
dových zvířat se stávají věci, jejichž hodnota tkví ve sportovním výkonu, nikoliv v jejich osobnosti. A tak se snadno stalo, že
kůň přijel z Maďarska s jedním stádem a nakonec skončil s jiným stádem v Německu. Tady pobyl půl roku, a protože neod-
vedl takovou práci, jaká se od něj čekala, sotva si zvykl, putoval zase někam jinam. Nikdo se nepozastavil nad tím, že si kůň
vytváří silné citové vazby s ostatními koňmi, prostředím i jezdcem. Bohužel, ve vrcholovém jezdeckém nejde o koně, ale o
peníze. Vždycky. **Darina Vernerová**

Kam ve Strakonících s hliníkem a kovovými odpady?

Čas od času se objeví dotaz, jakým způsobem je možné v rámci Strakoníc separovat a odevzdávat železné odpady - zejména
hliník. Pro všechny, kteří se rozhodli tento druh odpadů dávat stranou bez ohledu na to, zda bude, nebo nebude svoz odpa-
dů zdarma, přinášíme aktuální informace.

V podstatě existují dvě možnosti. Odevzdávání kovových odpadů bez nutnosti třídění na železo a hliník umožňuje strakonický
[sběrný dvůr](#). Směsný kov je dle informací Odboru životního prostředí odběratelem dotřídčován na hliník a ostatní složky.
O separovaném sběru hliníku formou nádob umístěných po městě (jako např. v sousedním Písku) se prozatím ve Strakoni-
cích neuvažuje z ekonomických důvodů. Výtěžnost hliníku je velmi malá a jeho shromážděný objem také, separace by tedy
byla ztrátová.

Foto -jj-

95 % energie. Naopak v komunálním odpadu se stává obalem extrémně plýtvavým. V době všeobecného nárůstu množství
hliníkových plechovek zejména u nápojů se recyklace tohoto materiálu stává čím dál

více naléhavou. -jj-

Druhou možností je odevzdání hliníku nebo železa v jednom z komerč-
ních podniků sběrných surovin. Drobný finanční obnos, který získáte,
předpokládá odevzdání vytříděných složek (např. pomocí jednoduché
domácí zkoušky magnetem). [Zde](#) by měli odebrat jakýkoli druh hliníko-
vého odpadu, včetně toho nejdrobnějšího (alobalu, hliníkových ví-
ček...). [Tady](#) odeberou hliníkový odpad pouze v podobě plechovek a
větších kusů.

Pokud by pro vás ani jedna z obou možností nebyla to pravé ořechové,
a přesto byste se rozhodli své domácí nádoby na třídění rozmnožit o
jednu navíc, můžete s nasbíraným kovovým odpadem navštívit Ekopo-
radnu při ŠK v Husově ul. (kontakt v tiráži) a odložit jej ve zdejší sběrné
nádobě.

Pro úplnost uvádíme, že třídění kovových a zejména pak hliníkových
odpadů a obalů je podstatným aktem ekologické šetrnosti. Hliník je
kvůli svému nízkému obsahu v bauxitové rudě extrémně energeticky
náročným materiálem na výrobu. Při jeho recyklaci můžeme ušetřit až

Cirkus bez zvířat, přesto hojně navštěvovaný

Už dlouho se mluví a píše (např. v [Kompostu č. 4/2017](#)) o potřebě přehodnotit náš vztah ke zvířatům a uvědomit si, že jsou stejně jako my citlivá a zranitelná. To se týká i jejich obtížného života v cirkusech, který bývá obhajován nutností zajišťovat atraktivní program a dobrou návštěvnost. Poukazuje se také na úctu k tradici atd. Jak dobře si mohou vést artisté i bez zvířat, to jsme mohli vidět v roce 2017 v Chanovicích. Místní ZŠ slavila 29. dubna výročí 70 let od svého založení a ředitelka Mgr. Eva Smolíková přišla s neotřelým nápadem – pozvat si cirkus Happy Kids, v kterém účinkují děti. Šapitó pomáhali stavět rodiče. Sedm profesionálních artistů několik dní intenzivně nacvičovalo s dětmi, a tak je trochu zasvětili i do tajemství cirkusového řemesla. Žonglování, kouzlení, gymnastika, klauni... Všechny školní děti, od těch z mateřské školy až po ty nejstarší, se mohly zapojit a vybrat si to, co je baví. Připravené pro ně byly i kostýmy. A zvířata? Koňská drezúra nechyběla, děti měly oblečky s koňskými hlavami a ocsy, i kopyty. Běhaly v nich skoro tak rychle jako poníci.

Foto Eva Legátová

Celé představení se velmi líbilo nejen dětem, ale i nám, divákům. Spousta dětí si uvědomila, že bez týmové práce to někdy nejde. A i ten, kdo se ve školních lavicích trápí, mohl náhle vyniknout.

Nadšené ohlasy i z dalších obcí se dají najít na internetu, například [zde](#). Děti i rodiče si ověřili to, co je cílem projektu (viz [zde](#)): "... Stát uprostřed manéže a předvést svůj um vyžaduje notnou dávku odvahy i překonání trémy. Odměnou je pak zaslužený aplaus publika celého cirkusového stanu, který propůjčuje dětem tak důležitý pocit důležitosti a jedinečnosti. Jeden za všechny - všichni za jednoho - to je základní myšlenka..." **Eva Legátová**

Pyrotechnika zábavní?

Tenhle příspěvek měl zcela logicky vzniknout už před dvěma měsíci. Ale jednak je na něco podobného upozorňováno každoročně, jednak některé podstatné zprávy vyplávaly na povrch až po dalším válečném tažení kolem příchodu nového roku. Kdosi přede mnou vtipně zhodnotil jediné dvě výhody zábavní pyrotechniky - „dělá BUM a barevné obrazce na nebi“ - ale to by asi bylo příliš velké zjednodušení něčeho tak všeobecně oblíbeného.

To, co mě vlastně přinutilo k sepsání tohoto článku, je určitý pozitivní posun ve vnímání této problematiky širokou veřejností. Dílčí odpor zaznamenávám v posledních letech v každém předsilvestrovském čase. Letos se však téma od hořekování na

Foto CC0

sociálních sítích a ojedinelých peticí dostalo poněkud dále – začalo se řešit na úrovni měst a politických reprezentací. Což je určitě příslib do budoucna. Ke shrnutí problematiky vydal web irozhlas.cz obsáhlý článek pojednávající zejména o vlivech pyrotechniky a ohňostrojů na ptactvo, ovzduší nebo obecní rozpočty (viz [zde](#)). Zprávy o zvířecích obětech nejsou nikterak výjimečné (viz např. [zde](#)). Zajímavá a zároveň rozporuplná čísla přináší výzkum veřejného mínění v tomto článku ([zde](#)) – jak už je zvykem – velká část z nás si uvědomuje negativní důsledky a je pro vcelku přísnou regulaci, na druhou stranu máme pyrotechniku rádi a nedokážeme si bez ní Silvestr představit. I když patrně velká část společnosti rozlišuje využívání pyrotechniky v silvestrovský den, resp. při novoročních ohňostrojích a ve zbývajících dny roku, těm, kteří jsou jejím používáním stresováni nejvíce, je to upřímně jedno. O co hůře – plošné užívání při novoročních oslavách, před kterým není v podstatě úniku, je pro volně žijící zvěř asi vůbec ten nejzávažnější důsledek.

Z legislativního hlediska je v současné době používání pyrotechniky celoročně omezeno pouze na územích národních parků. Již druhou sezónu to umožňuje novela zákona č. 114/1992 Sb. (viz [zde](#)). Zbytek republiky se řídí místními vyhláškami konkrétních měst a obcí. V některých větších městech platí zákaz používání pyrotechniky mimo silvestrovskou noc – např. na většině území hl. m. Prahy. Pokud dochází k porušování vyhlášky, je na místě řešit tyto přestupky s městskou policií. Změna místní vyhlášky je zároveň jeden ze způsobů, jak se pokusit o celkovou změnu. Pomoci v tomto ohledu může také petice. Samostatnou kapitolou jsou pak novoroční ohňostroje. Ať už dříve fungovaly jako lákadlo městských zastupitelstev na poddajnější voliče, dnes se s touto kratochvílí na

mnoha místech patrně pokračuje z důvodu udržení jejich přízně. Všeobecný trend se však začíná projevovat i v této oblasti a některé evropské metropole se s ohňostroji rozloučily nadobro. Varšava přivítala nový rok laserovou show ([zde](#)), plošný zákaz pyrotechniky včetně silvestrovské noci platí i v Bratislavě ([zde](#)). Podobné tendence začínají probublávat i v našem hlavním městě a o nahrazení novoročního ohňostroje uvažuje současný pražský primátor ([zde](#)). Na státní úrovni je prozatím nejprogresivnější Německo, kde probíhá diskuze o celoplošném omezení ([zde](#)).

Všechny tyto zprávy můžou znamenat určitou naději do budoucna. A logicky jde o záležitost, kterou může pomoci proměnit každý z nás. A to nejen třeba podepsáním petice za celkový zákaz. Jedním z podpisových míst papírové petice je i Ekoporadna při ŠK. Tak se zastavte. *-jj-*

Přijďte si stoupnout do Kruhu pro planetu

Pod hlavičkou občanské iniciativy Pro planetu proběhne v Českých Budějovicích již podruhé happeningová akce s názvem Kruh pro planetu, lidé se scházejí i v dalších městech včetně Prahy či Brna.

Kruh pro planetu je poklidnou osvětovou událostí a demonstrací znepokojených informovaných občanů. Stojíme v kruhu s transparenty a pouštíme lidem edukační videa s informacemi o změně klimatu, kolemjdoucím také rozdáváme vizitky s desaterem ochránce klimatu a odkazujeme je na naši výzvu Neztrácejme čas, který může každý podepsat na internetové stránce proplanetu.cz.

Cílem je upozornit na problematiku neudržitelného nakládání s přírodními zdroji a aktivizovat veřejnost v otázce změny klimatu. Organizátoři se odvolávají na nejaktuálnější stanoviska klimatologů z celého světa, která jsou čím dál varovnější. Do atmosféry vypouštíme příliš mnoho skleníkových plynů, zároveň ubývají lesní porosty a je narušována přirozená diverzita v oceánech. To vše má za následek vysychání půdy, erozi, neúrodu, vymírání druhů rostlin i živočichů, živelné pohromy, boje o zdroje a mnoho dalších problémů. Řešení jsou však dávno známá, jsou jimi např. obnovitelné zdroje energie, ekologické zemědělství, redukce konzumace živočišných potravin, alternativní přeprava, zero waste a minimalistický styl života či péče o přírodu.

Foto Eva Hemmerová

Teď nám opravdu dochází čas a je potřebné, aby si to všichni uvědomili. Jde doslova o přežití nás všech. Kruh pro planetu se koná 13. 2. od 16 hodin na Lannově třídě před Priorem ([fcb udalost](#)). Přijďte si stoupnout do Kruhu s námi. Přijďte ukázat, že nám na naší budoucnosti záleží. *Eva Hemmerová*

Před dnem Štědrým, po cestách štěstí obyčejně neobyčejných

Je po svátcích vánočních a nový rok vstoupil otevřenými dveřmi času. Každý zmiňované svátky prožíval po svém. Někdo se do nich vrátil na pomyslném divokém, zlatém praseti blahobytu, skrze cestu posetou ohlodanými kostmi zvířat, pocukrovanou jemnou vanilkovou drtí a opentlenou sametovým papírem z roztodivných, samostojných darů. Někdo prožil klidné chvíle a jiný třeba raději odešel z místa, kde bydlí, aby neměl před očima ztřeštěný chaos, který při určitém stupni zamyšlení může připomínat některý z obrazů Pietera Breughela staršího (Zápas masopustu s pústem, Triumf smrti aj.)¹.

S mou manželkou, podle mého úsudku, jsme se zařadili do poslední skupiny - a v den předštědrovečerní jsme odjeli za našimi předky do nedaleké Radomyšle. Pošmourné odpoledne, otevřená krajina bez obchodů, nákupních center... a zmiňovaný čas sliboval určitou samotu, která je někdy uklidňující a hledaná. Například samotný hřbitov u kostela sv. Jana nad Radomyšlí potěší pohledem do okolní krajiny. Na vzdálených hladinách rybníků nabídne bělavé skvrny volavek bílých, které v naší krajině zřejmě přibývají a mnohdy jsou častější než jejich příbuzné volavky popelavé. Staré, či prastaré lípy srdčité v aleji ke hřbitovu zahřejí vzpomínkou na jejich původ sahající kamsi do 17. století. Kdo četl útlu knížku o Radomyšli², ví, o čem píše. A co teprve ježatinky keříčků jmelí, které se uchytily v korunách popisovaných lip a nedalekých topolů. Stačí jen vyjít na kopeček, nelpět na množství a náhle je před nakročenou nohou snítka jmelí, přírodou darovaná k oněm velikým svátkům. Jako pohlazení za tu odchozenou výletnickou činnost s přírodomilci, za brigády, za strkanice o kousek existenčního prostoru pro jiné organismy než jsme my, lidé.

Cesta okořeněná pozorováním strakapoudů strakatě velkých, siluetami kání lesních – zapomenutě pojmenovaných myšilovů. Nebo stádečkem pozorných a zvědavých srn. Kvíčalými sbírajícími bílé bobulky jmelné a dosazujícími to, co neposedný vítr na onom vidrholci shodil. A potom cestou prostřední lemovanou starými třešněmi. Jaká radost ze stromů, které lahodí oku již jen tím, že jsou. Potěšení přísnějšího pohledu na často půl století staré kmeny, které při lepším zkoumání odhalí drobné dírký po hmyzích návštěvnicích. Nyní mrtvých, spících nebo zapojených do nového života, až vyklíčí s prvními jarními paprsky bratra Slunce. Stromové starochy, připravené okrášlit na jaře krajinu bílými květy a později chutnými, červenými plody. To byl, je a bude svátek!

Krajina kdesi u Černíkova, foto -vh-

A dále cestičkou k nedalekým Kalenicím. Dřevěný vodník juká do průzračné vody na plácání rybích ploutví připomínající skutečnost, že zde možná smutný konec této skupiny živočichů nakonec nebyl. Cestou zapo-

menutou mezi poli k lomu, kde se před půl stoletím ještě těžil stavební kámen. Než přišla doba žroutská, nenasatná, betonová, polykající naše kopce, kopečky, ukusující celé hory bílého vápence i s „prokletou“ vzácnou květenou, která nám lidem háže křehké kvítky pod nohy. Cestou necestou po lese s bílými hroudami křemene se najednou vyloupne vápencový výhoz, kde v polozamrzlé půdě proběhlá ulitky šneků. Kteří to jaksi už nestihli. Nebo se již stali plžími geronty, kteří běh času stoucky ignorují. Se vzpomínkou na výskyt rosničky zelené, s pohledem do malebné plošiny krajové s plackami Řepických rybníků, které někdo šikovný před půl tisíciletím vymyslel, polňačkou do malého Černíkova. A pod nohama náhle strakatý kámen, snad pegmatit, a podivné hnědé valouny křemene. Pole flekaté v důsledku pradávnych jezerních usazenin, říkajících třeba: „Hle, člověče. Zde Ti dávám něco na to, abys nemusel bydlet v jeskyni, pod skalním převisem, stavět své brhlohy z kamení, roubit ze dřeva, ale abys mohl žít v teple mé zemské kůže, které říkáš hlína.“ V Černíkově pak zapomenutá hospoda s blízkostí starých ovocných stromů, selská stavení a v tento čas figurky betlémské z vlny a látky stvořené. Pod stromy schované, jako doklady lidské tvořivosti, vzpomínky a hravosti.

Za obcí, vlevo, již po mnoho let stojící topoly černé v pravidelném šiku jako vojáci času v místech, kam noha turistníková nezabloudí. Stůjte tam dál, necht' vás lidské konání míjí ještě po mnoho let. A pak ztichle a nesměle do lidmi zapovězeného vrchu Tisovníku, mimo část východní. Zde se nalézají ostrůvky lesních osamocenců, buků lesních. Zakořeněných mnohdy mezi balvany, jimiž člověk s dnešní holou paží nehne. A které jako by přibývaly s blížícím se vrcholem.

A náhle se vyloupne cesta z lesa. Mezi keři a malými stromy šupem dolů do Droužetic. Pár starých štítů zde ještě připomíná, že i toto byla kdysi vesnice, jejíž historie nezačíná dobou moderního zateplení. Ale i zde kolo času mele staré zdi. Cestou míjíme návesní rybníček. Volavka popelavá a hejtno kachen divokých - a s nimi vzpomínka na migrující obojživelníky (ropuchy obecné, čolky obecné) k této vodní ploše. Z velké části přehlížené ve své lopotné a někdy smrtí končící pouť. A k tomu zajímavý výskyt podlouhlé plošnice, jehlanky obecné.

A zase dál, do studeného údolí mezi Droužeticemi a Ryšovy.

U Strakonice, foto -vh-

Jak je tu na podzim chladno!

Údolíčkem s litinovým křížkem, malým rybníčkem s ondatrou pižmovou, vodními ptáky nebo užovkou obojkovou. Pod lesem s cedulí státního znaku hlásajícího chráněné území. Opravdu chráněné? Nevím... A cestou lesní, kdysi s milníkem velkého mraveniště vědecky popsaného *Formica rufa*, pro laika mravence lesního. Druhu živočicha života chráněného. A už tu není. Kupa jehličí punc starobylosti do kamene tesaný nevlastní. Avšak zůstává tu kdesi schován růžovokvětý lýkovec jedovatý, občas si pískne datel černý, vítr rozčísne chocholky vtroušených borovic, tam, kam vlezte jen zvěř. A už jsme u křížku. Místo oblíbené a často vzpomínané botanikem p. Václavem Chánem. Potom dolů, okolo zahrádek a zapomenutých lomečků s vytrácejícími se suchomilkami obecnými. Po cestě, která překryla tuň nedaleko vodojemu. Okolo krmítka pro ptáky, které doplňují anonymní milovníci ptactva. Zúčastnili-li se celostátního sčítání ptactva na krmítkách (viz např. článek na toto téma [zde](#)), mohli kromě běžných sýkor koňader nebo modřinek nahlásit i takové druhy, jako je sýkora babka nebo červenka.

A pak už směrem k městským ulicím, se starostlivým pohledem na rozšiřující se rejdní těžké techniky, která by už už mohla zajet do lokality s červenoseznamovou trojzubkou stepní. Ale ještě to pořád jde?!

Nová dopravní tepna jako by odřízla ze severu na chvilku městský lidský rej od okolní krajiny. Po všem tom popsaném, jak tomu bylo dne 23. prosince 2018. Je nám tam dobře v té krajině. Kolik se toho v ní odehrává, o čem nevíme, nerozumíme a mnohdy ani nechceme rozumět se souhlasným přehlížením. Štěstí... co je to štěstí, námi tak v tyto dny lidsky sváteční hojně popřávané a pravíc od srdce podané... **-vh-**

¹https://cs.wikipedia.org/wiki/Pieter_Brueghel

²KAŠIČKA, F., NECHVÁTAL, B.: Radomyšl: proměny městečka, Muzeum středního Poo-taví, Strakonice, 1983.

Temný Nový rok pro Amazonské pralesy

Zpráva, která dorazila jako jedna z prvních v roce 2019 z oblasti celosvětové ochrany přírody, se nečetla vůbec snadno. V úterý 1. 1. byl do své funkce jmenován nově zvolený brazilský prezident Jair Bolsonaro. Mezi prvními zásahy, které ve své nové pozici provedl, bylo převedení pravomocí souvisejících se správou a vytvářením přírodních rezervací pod ministerstvo zemědělství (viz [zde](#)). Není třeba podrobnějších zpráv ani zvláštních investigativních schopností, aby bylo všem jasné, kam tento krok směřuje.

Původní jihoamerické deštné lesy jsou označovány za jeden z nejrozsáhlejších a nejhodnotnějších ekosystémů planety Země. Již mnoho desítek let jsou pod silným tlakem těžařů a jejich celkový objem se hrozivým tempem snižuje. O příčinách jsme podrobněji psali např. v [Kompostu č. 4/2018](#) na str. 5. Nové zemědělské plochy pro pěstování krmné sóji, pastviny pro hovězí dobytek nebo palmový olej. I když je "praktickým" viníkem především poptávka po těchto komoditách, nyní bude mít celý destruktivní proces ještě volnější ruce. Pro představu bylo v jediném měsíci minulého roku zlikvidováno 545 km² pralesa (viz [zde](#)).

Nový brazilský prezident, přezdíváný "tropický Trump", pravděpodobně využil pro svou kampaň a následné zvolení potřeby a přání té majority, které osud Amazonie na srdcích nejspíše příliš neleží. Takový dnešní svět je a můžeme to vidat na mnoha různých úrovních. Situace v Brazílii však tak trochu více nahání strach. Zejména ve spojitosti s dalším ušlapáváním brazilských i mezinárodních neziskových organizací, s uvolněním pravidel pro držení zbraní (viz [zde](#)) a zprávou, že jen loni bylo v Brazílii zavražděno 57 lidí bojujících za ochranu pralesa a původních obyvatel. Země, na jejímž území se nacházejí tzv. plíce planety, již v listopadu loňského roku zrušila své hostování klimatického summitu v roce 2019 a ve vzduchu visí také odstoupení od pařížské klimatické dohody 2015.

I když je tento problém natolik rozsáhlý a v našich očích i vzdálený, musíme o něm vědět. A i přesto, že s politickou situací této země nesvedeme vůbec nic, dílčím způsobem můžeme přispět alespoň snižováním poptávky po produktech roztáčejících toto šílené soukolí. -jj-

Jair Bolsonaro, foto CC BY 2.0

Hurá na výlet s Enviroskopem – 20.

Rozcestník šetrné turistiky na webových stránkách www.enviroskop.cz a ve volně stažitelné mobilní aplikaci Enviroskop přináší další tip na zimní výlet. Můžete jej absolvovat pěšky nebo na běžkách. Zveme vás na nejstarší naučnou stezku jižních Čech, která vás provede šumavskými lesy a divokou přírodou unikátního skalního města, připomene historii plavení dřeva a ukáže pomníček posledního medvěda na Šumavě.

Medvědí stezka

Trasa medvědí stezky měří 14 km, je značena žlutou turistickou značkou a také bílým čtvercem s příčným zeleným pruhem a symbolem medvěda. Přibližně v polovině trasy se nachází osada Jelení Vrchy. Zajímavým zastavením na trase je památník poslední šumavské medvědice, která byla v těchto místech zastřelena 14. 11. 1856 synem schwarzenberského hajného. Cestou potkáte také technickou památku Schwarzenberský plavební kanál v délce několika desítek km, který sloužil k plavení dříví z nepřístupných šumavských míst až do Vídně. Podél Medvědí stezky prochází podzemní tunel kanálu (u osady Jelení Vrchy), uzavřený z obou stran kamennými portály. Dále narazíte na Jelení jezírko, které sloužilo jako retenční nádrž pro zvýšení stavu vody Schwarzenberského kanálu.

Medvědí kámen, foto Jakub Hromas

Největší zážitek celé trasy slibuje žulové skalní město s množstvím skalních útvarů s romantickými názvy jako Skalní vyhlídka, Perníková věž, Soutěska lapků, Gotický portál, Kaple, Hřib, Viklan, Kamenná kráska a Obří kostky. Medvědí stezka a skalní útvary na ní jsou tvořeny žulou eisgarského typu, známou jako pleknštejnská žula. Vzhled skalních útvarů na Medvědí stezce je výsledkem tzv. mrazového zvětrávání (střídání teplot kolem bodu mrazu a účinky mrznoucí vody) v období čtvrtohor. Toto zvětrávání způsobuje deskovitý, lavicovitý rozpad původně hranolovitých balvanů a skal.

Medvědí stezka se nachází v Národním parku Šumava mezi železničními zastávkami Černý Kříž a Ovesná na trati Volary – Český Krumlov. Prvním výchozím bodem je

vlaková zastávka Černý Kříž, ze které se vydáte po žluté turistické značce a po cca 350 m dorazíte ke vstupu na Medvědí stezku. Druhým výchozím bodem je vlaková zastávka Ovesná. Vstup na Medvědí stezku se nachází 100 m od zastávky. Autem se ke stezce nedostanete, ale můžete jej zaparkovat v obci Stožec, odkud je to do Černého Kříže asi 3 km chůze.

Trasa stezky probíhá z poloviny po zpevněné lesní komunikaci. Ve druhé polovině vede trasa po kamenitých lesních cestách a pěšinách s kořeny, stoupáními a nerovnostmi. Trasa stezky je určena pro pěší, v zimě je v úseku Černý kříž – Jelení Vrchy v provozu lyžařská trasa. Celkově se jedná o náročnější terén.

Další informace a fotografie k lokalitě naleznete [zde](#).

Simona Šafarčíková, Krajská síť environmentálních center Krasec, z. s.

Portál podzemního tunelu Schwarzenberského kanálu, foto Jakub Hromas

Parkoviště na píseckém Výstavišti

Takových míst je všude okolo nás mnoho, na tomto konkrétním příkladu si však můžeme ukázat, jak by šlo dělat věci jinak... Slezl nám sníh, poprchává, jsme rádi, že se stav vody této zimy lepší, však málokdo ví, že mnoho stromů usychá právě v zimě, i díky holomrazům bez předešlé dostatečné závlahy. Ta by mohla být mnohonásobně větší, kdyby se nám povedlo s dešťovkou lépe zacházet. Snahy dostat vodu rychle pryč jsou snad již za námi a vidíme kolem sebe daleko více to, že je třeba vodu v krajině, i té naší městské, zadržet.

Foto Veronika Paluková

Takové parkoviště, veliké svou rozlohou, by zvládlo zavlažit mnohonásobně větší množství stromů, než je jich vysázeno při okrajích. Zatím jsou takové plochy většinou řešeny tak, že strom, spíše jako jeho doplňková estetická záležitost, má často velmi omezené možnosti k získávání vody pro svůj rozvoj. Přestože na pořízených snímcích to vypadá, že právě zde mají hodně místa k tomu, aby se "rozšouply". Podívejme se zblízka - sklon parkoviště je opačný, než by bylo příhodné - jde směrem k asfaltové silnici, která obě části parkování jednoho úseku spojuje. Zde jsou kanály, které v lepším případě odvedou vodu do řeky. Kdyby již zmíněný sklon byl na druhou stranu - ke stromům, zrušily se ony rámuující obruby, ke stromům by se tak přirozeně dostávalo více vláhy. Tedy v případě, že se bude dělat parkoviště nové a s touto změnou sklonu a využitím dešťovky bude počítáno.

Co ale v případě, že je to již takto uděláno a prostor pro stromy s trávníkem je vyvýšený o několik čísel nad stávající parkoviště? V takové situaci lze udělat přímo na samotném trávníku jakési "rigoly" či "svejly", které budou vodu zadržovat a distribuovat ji ke kořenům. Zde konkrétně by pomohlo i rozšíření takové zelené plochy, neboť chodníky jsou zbytečně předimenzované v místech, kde se ani tolik nevyužijí. Užší chodník (ze současných skoro tří metrů) by poskytl místo pro nižší patro rostlin nebo keřů před tyto vysokokmenné stromy směrem, odkud nejvíce fouká. Na fotografiích vidíte stromy poškozené, a to ze západního směru, odkud to opravdu pořádně profukuje. Když už se stromy nenabílily, tak jak se to dělávalo v zahradách našich babiček kvůli ochraně proti mrazu a slunci (v kombinaci se západním větrem...), tak by stejným způsobem mohla pomoci právě ona předvysadba nižších pater. Takové opatření je povýšeno o další rozměr, a to udržení vláhy, kooperace se stromy vyšších pater i vzhledem k rozdílným hloubkám a rozpětí kořenů, vzájemnému přístínění a zmíněné ochraně. O stínu, který pak vysokokmenný strom pro nás lidi udělá (tak důležitý pro snižování výparu z tmavých asfaltových ploch a funkci větrolamu), ani nemluvě... Bohužel tyhle stromy se své budoucí výšky, vzhledem k náporu, který zažívají, nedočkají... **Veronika Paluková**

Planeta Česko

Kde ji ve vesmíru najdete? V srdcích lidí, kteří s ní souzní.

Jmenuje se tak i celovečerní film o přírodě. Nikoli o vzdálených kontinentech a exotických krajích. Pěkně zblízka je představen kus přírody, která začíná za humny; vlastně - která přichází až k nám, třeba i na nádraží. Jako třeba vlaštovky, které si postavily hnízdo v nádražní hale. Když pak potřebovaly proletět dveřmi, aby mohly krmit mladé, nejprve čekaly, až se dveře otevrou cestujícím lidem, a pak se naučily ovládat fotobuňku a prolétávaly dle potřeby. Je to film, který ukazuje, jak je příroda moudrá a praktická, neboť umí zacelit rány, které jí člověk udělal. Film však zaceluje i rány i v našich srdcích, které tam natropily neuvážené činy politiků a lidských „buldozerů“, které jdou proti všemu a všem, když jde o prachy.

Získat některé záběry nejspíš bylo veeeelmi pracné. Tvůrci museli být hodně trpěliví i fyzicky zdatní. Použili i časosběrný materiál - třeba o regeneraci lesa od spadu semínek až po zrození semenáčků.

Příroda tam není představena naivně, idealisticky, ale pěkně „in natura“. Klidně si pohrejme se slovy: Natura čili příroda je tu opravdu naturální. Třeba když si kulíšek táhne domů večer a po hodování vygruntuje, tj. vyhodí z hnízda hromadu peří, co zbylo po jeho oběti. Když pozorujeme boj o život, je těžké někomu stranit - rybce, která se plácá na suchu po odlivu vody, nebo hladové užovce, která má štěstí, že je ve správný čas na správném místě a na tu rybku útočí?

Možná znáte hřímání z médií a nabádání, jak je třeba zatočit s některými škůdci. Podíváte-li se na tento film, nemůžete mít za zlé dřevokaznému brouku, že působí coby úklidová četa.

Prostě - VŠECHNO JE DOBRÉ - příroda si poradí se vším, ale pro jistotu bychom jí to neměli příliš ztěžovat. Což se ve sdělovacích prostředcích nedozvídáte moc často, snad s výjimkou Kompostu...

Film vzbuzuje naději, že dokud budou lidé takto zapálení pro přírodu, ještě nám - lidstvu - hrana nezvoní. A je dobře, že osobnost za kamerou i před kamerou (Marián Polák) k poznávání přírody přizvala i vlastní děti.

Film není spojen se skandály, není tudíž v bulváru ani na billboardech. Ústním podáním se doporučení na něj ale šíří po jeho uvedení v televizi velmi rychle a jsem ráda, že se můžu přidat. I když někteří chytrolíni píšou recenze, že film není dost koherentní, já říkám zaplať Pán Bůh za tu krásu a čistotu v době všelikých tlučhubů, kteří umí pouze tlachat o tom, jak by to dělali oni.

Nemohu nikomu radit, co by měl udělat, a tak čistě za sebe s úklonou touto cestou děkuji tvůrcům filmu (viz [zde](#)) i všem, kdo jeho vznik jakkoli podpořili. **Hanka Synková**

Ach, ty ohňostroje!

Je toho hodně, co nám na poškozování přírody vadí. Tedy aspoň lidem s ekologickým cítěním či aspoň s obyčejným zdravým rozumem. No, a tenhle obyčejný rozum mi zůstává stát nad oblibou ohňostrojů. Všechny radnice si namlouvají, že městský lid by bez novoročních ohňostrojů a petard nemohl být. Stojí to každé město statisíce i miliony. A těch měst je v ČR na šest stovek! Tak si to spočítejte. Kdyby tyhle peníze města věnovala na ochranu své přírody! Říkáte, co že mám proti té poetické podívané, vždyť je tak krásné zaklonit hlavu a do novoroční noci vydechnout užaslé: *Ááááááá!* Bohužel oslnění rachejtlemi a ohlušení petardami už moc nevnímáme oblaka kouře vznášejících se ve tmě.

Ještě horší než městské ohňostroje je řádění pyrotechnických amatérů o silvestrovské půlnoci. Centra velkých měst i sídliště se mění v bojiště ohně a dýmu, kde je životu nebezpečno, odpalovači tzv. zábavné pyrotechniky jsou většinou přiopilí nebo opilí, zcela bez zábran. Nejde jen o ty nešťastné hlukem vystresované psy a další zvířata a ptáky. Třeba v Praze se podle měření meteorologů letos na Nový rok zhoršilo v důsledku ohňostrojového šílenství ovzduší desetkrát, aspoň pokud jde o prachové částice. Počet úrazů amatérských pyrotechniků jde každoročně do desítek. Bohužel pyrotechnická mánie v poslední době zachvátila svět. Hned první den roku si zaneřádíme ovzduší nad městy!

Zrušení ohňostrojů? No to by naši občané, naši voliči nevydýchali, argumentují politici na radnicích. Hlavně, že ti voliči vydýchají všechn ten novoroční kouř, smrad a prach.

Jiří Wagner

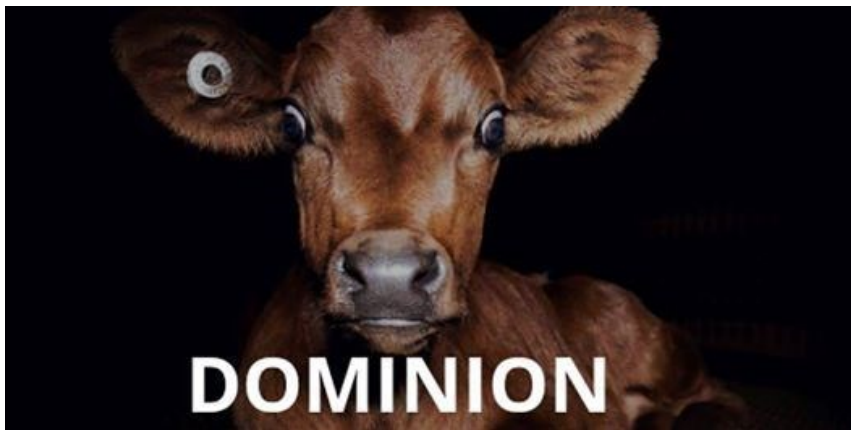
Foto Jiří Wagner

Večer s dokumentem – 60. díl – Dominion

Vzpomínáte si na hlavní motiv filmu Matrix, kde Morpheus nabízí Neovi na výběr mezi modrou a červenou pilulkou? Na výběr mezi sladkým životem v nevědomí, nebo hořkým procitnutím do reality? Náš současný svět tento námět v mnoha ohledech připomíná. Velká část negativních důsledků našeho počínání je před námi tak dokonale skrytá, že pokud informace aktivně nevyhledáváme, nemusí k nám po celý život vůbec proniknout. Tento systém ochrany trhu je tak dokonale propracovaný a samoúdržbový, až to nahání hrůzu. V dnešní době a společnosti nemusíme umět v podstatě nic. Stačí někde pracovat (mnohdy ani to ne) a umět nakupovat. A máte všechno, co pro život ve 21. století potřebujete. Nemluvě o tom, jakými způsoby a zlepšováky je nakupování zjednodušováno a příjemňováno, aby se z něj stala jedna z nejobyčejnějších činností. Nejděsivějším příkladem tohoto fenoménu je bezesporu nákup živočišných produktů.

Žijeme v době, kdy posíláme lidi do vesmíru, umíme rozluštit genetickou informaci, konstruujeme počítače chytřejší, než jsme my sami. Zvítězili jsme v evoluční soutěži svou inteligencí a nezapomínáme to sami sobě připomínat. Přesto ničíme naše jediné místo k žití a způsobujeme každým rokem trýznivý život a smrt desítkám miliard nevinných zvířat. Těm, kteří tu žijí s námi a kteří nám nic špatného neprovedli. A to ještě pro něco, o čemž je z mnoha úhlů pohledu jasné, že to k pohodlnému životu vůbec nepotřebujeme.

Jen menší část z nás je ochotná si tyto souvislosti připustit. Jen někdo je ochoten vystoupit ze své komfortní zóny, spolknout červenou pilulku poznání, přestat žít ve lži a přizpůsobit se drsné realitě. Víím, není to zprvu jednoduché a příjemné. Ale jak říká jeden citát - "svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda někoho jiného".

Jednou z významných červených pilulek současnosti je právě téma živočišné výroby. Dnes už průmyslového odvětví s nedozírnými následky nejen na zvířata samotná, ale i na životní prostředí. Podobně jako byly největší vyhlazovací tábory 20. století ukryty v hlubokých polských lesích, jsou dnes praktiky průmyslových velkochovů skryty před zraky spotřebitelů. Namísto reality nám úhledné balíčky potravin nabízejí animované obrázky žírných pastvin a veselých tvorů hrajících si se svými mláďaty.

Obrácenou minci živočišných potravin už v minulosti odhalilo několik dokumentů (např. Earthlings - Pozemšťané). Dominion je snímkem nejnovějším. Nabízí záběry z dronů i skrytých kamer pořízené po celém světě. V rámci ČR je bezplatné promítání realizováno prostřednictvím Platformy pro udržitelný život a my jsme měli možnost film zhlédnout v rámci prosincových Zelených otazníků. Osobně si vážím všech, kteří sebrali odvahu, na promítání vyrazili a na film se podívali. A nebyli to ani zdaleka jenom ti, "kteří už vědí".

Než otočíte pomyslný list s automatickým odůvodněním "tak tohle vidět rozhodně nepotřebuju", nechte si projít hlavou něco jiného. Film nestaví hlavní myšlenku do roviny - "je správné jíst maso?", ale spíše se nás snaží přimět k zamyšlení nad tímto: "pokud jím maso, jsem si vědom toho, co za tím stojí a co svým nákupem podporuji?"

Dokument Dominion můžete zhlédnout [zde](#). České titulky jsou k dispozici v nastavení přehrávače. -jj-

Pozvánky - únor 2019

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Kurzy zdravého vaření

úterý 12. 2., nebo čtvrtek 14. 2. Vždy od 18 hod. na ZŠ Povážská.

Kurzy probíhají 1x měsíčně do května. Nenavazují na sebe, hlásit se můžete i jednorázově. Přijďte se seznámit se surovinami a postupy pro zdravější, bezmasou nebo dietní kuchyni. Kurzovné 100 Kč. Lektor Ing. Jan Juráš.

Svou účast hlase předem na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244.

Zelené otazníky - "Voda ztracená a vrácená"

- jak můžeme s pomocí šumavských mokřadů zadržovat vodu v krajině?

středa 13. 2., 18 hod., společenský sál ŠK (III. nádvoří strakonického hradu)

Jaký dopad na vodní režim a společnost má v době klimatické změny mizení mokřadů z naší krajiny? Jakým způsobem je možné kdysi odvodněné mokřady včetně unikátních rašelinišť obnovit a zachránit? Jaké projekty se realizují v CHKO a NP Šumava? Přednášet a odpovídat na dotazy bude geobotanička RNDr. Iva Bufková. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Přírodovědný výlet na Písecko

SO 9. 2.: Sraz v 8:50 před nádražím ČD. V 9:07 odjezd vlakem (s přesedáním v Ražicích) **do Vrcovic**. Po zpevněných cestách se projdeme po okolí a **do Písku** (les, skály, Otava, lidová architektura a jiné památky...) – cca 8 km, lze zkrátit nebo prodloužit. Zpět vlakem z Písku např. v 16:26.

Hraní na kantely

NE 10. 2.: hraní na kantely, případně i další nástroje. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Textilní pouzdra, obálky a potahy

PO 18. 2.: Zdeňka Slavíková: **Tvořivý podvečer aneb Ze starého nového**. Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu) v půjčovně pobočky. Pomůcky a materiál na ukázkou a vyzkoušení budou připraveny, ale hodilo by se přinést i vlastní (odstřížky, nůžky, jehla, nit).

Zastavení v čase

ST 20. 2.: Krátké setkání, ztišení, verše tentokrát **Edgar Allan Poe**, poetická próza **John Steinbeck**. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Strakonické příběhy LXII.

ÚT 26. 2.: Karel Skalický: **Dech tropů a bujnost jazzu. Svět šibřinek a další strakonické zábavy starých masopustních časů**. Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 ve společenském sále ŠK (III. hradní nádvoří).

Z národních parků Austrálie

ST 27. 2.: Hana a Jiří Šantrůčkovi: **Příroda a lidé východního a západního pobřeží**. Přednáška s promítáním. Od 17:00 v přednáškovém sále gymnázia.

Ledňáčci

Páteční schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. **Sraz vždy v 16:00 před zámek u vývěsky ŠK**. Bude-li sníh, vezměte s sebou boby. **1. 2. si zopakujeme poznávání stromů podle pupenů. 8. 2. a 15. 2. půjdeme s dalekohledem k řece nebo k mikroskopu a hrám do klubovny, 22. 2. navštívíme zvířata v hradním příkopu** (a dostaneme se až k nim za ohradu). Info: pobočka Za Parkem (380 422 720) nebo vedoucí Monika Tůmová (602 361 321).

Výstavky

Výstavka větviček na určování podle pupenů (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. **Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejlepší knihy aj. Otevřeno PO a ČT 13–18, ST 8–12 hod. Více na pobočce ŠK Za Parkem (380 422 720, hrdlickova@knih-st.cz).** -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

Kurzy počítačové gramotnosti

5. 2. – Internet I – první email – základní vyhledávání, e-mailová pošta.
19. 2. – Internet II – cestování s internetem – počasí, jízdní řády, mapy...
Přednostně pro čtenáře ŠK. ŠK, studovna, 9:00 – 10:30.

Výstava „ALTÁN ART brut“

6. 2. – 4. 3. – Výstava je přehlídkou tvorby umělců s mentálním handicapem a se zkušeností s duševní nemocí, kteří se sdružují v pražském ateliéru A.R.T. (www.atelierradostnetvorby.cz). Vstupní hala ŠK, otevřeno ve výpůjční době ŠK (tj. Po + St-Pá 8-18 hod., Út zavřeno, So 8-12 hod.).

Bookstart – S knížkou do života

7. 2. – Pravidelné setkávání s rodiči a dětmi v rámci nového projektu na podporu pozitivního vztahu ke knihám, čtení a čtenářství u nejmenších dětí, a to ve spolupráci s rodiči. V případě zájmu o účast nás prosím kontaktujte na tel. 380 422 708 nebo osobně na oddělení pro děti. Projekt má omezenou kapacitu. Oddělení pro děti ŠK, od 9:30.

Křest alba Odchylka v dokonalosti

7. 2. - Křest debutového alba Jitky Knížkové. Hosté: Josef Pelán a sourozenci Knížkovi. Společenský sál ŠK, 19:00.

Dotknout se nedotknutelného – domácí hospicová péče

11. 2. – Domácí hospicová péče z pohledu zakladatelky domácího hospice Jany Sieberové a lékaře, chirurga Pavla Siebera. Besedu pořádá Domácí hospic sv. Markéty. ŠK, společenský sál, 18:00.

Spisovatelé do knihoven: Simona Racková

19. 2. – Autorské čtení s debatou: Simona Racková– básnířka, redaktorka, editorka a literární kritička. Pořádá Šmidingerova knihovna ve spolupráci s čajovnou Pod Stolem. Vstupné 40 Kč, čtenáři ŠK 20 Kč. Tentokrát v čajovně Pod Stolem od 17:00!

Tvořivá dílnička pro děti

28. 2. – Ptáček na kolíčku. Tvoření pro děti v knihovně, materiál bude k dispozici na místě. Oddělení pro děti, 8:00 – 11:00.

Vícehlasy 16

28. 2. – Vícehlasy aneb Mimořádná setkávání s inspirujícími osobnostmi. Hosté večera Miroslav Žitný, učitel, historik a hudebník, a Radek Žitný, hudebník, učitel a publicista, budou povídat o svých cestách k hudbě, historii, k učitelování a o mnohém dalším. Večerem bude provázet Ivana Jonová. Vstupné 40,- Kč, čtenáři Šmidingerovy knihovny 20,- Kč. Předprodej 14 dní před akcí v čítárně ŠK. Z akce je pořizován videozáznam. Společenský sál ŠK, 17:00.

Drobné smetí

Piráti navrhnou omezit povinnost přimíchávání biopaliv

Do tažení proti velmi spornému pěstování energetických plodin tzv. první generace (řepka, kukuřice...) se pustili dva poslanci Pirátů. Představili novelu zákona o ovzduší, která by měla omezit používání biopaliv vyrobených z těchto plodin. Jejich pěstování se pojí s mnoha negativními vlivy na českou krajinu. Více se dočtete [zde](#).

Letový provoz nad Českem loni opět hustší

Oproti roku 2017 vzrostl o 6,9 % na 912 815 letů, tedy 2500 denně. Více čísel si můžete přečíst [zde](#).

Na Třeboňsku se rozmnožili vlci

Záběry z fotopastí a pobytové stopy potvrdily na Třeboňsku nejen vlčí pár, ale v létě i 4-5 vlčat. Více informací a video jsou k dispozici [zde](#).

Ohlédnutí za rokem 2018 u ČSOP Šumava

I kolegové ze ZO ČSOP Šumava, působící v okolí Vimperka, dali dohromady ohlédnutí za loňským rokem. Můžete si ho přečíst [zde](#).

Navařili jste moc? Nevadí!

Nová aplikace Máme navařeno vám pomůže s udáním přebytků, aby nic nepřišlo nazmar. Více informací o tomto protiplýtvavém počínu se dozvíte [zde](#).

Nové pražské zastávky MHD budou bezpečné pro ptáky

Nová podoba zastávek pražské MHD byla řešena skrze designovou soutěž, v níž byla jednou z podmínek bezpečnost pro ptáky. Vítěznou podobu a další informace se dozvíte [zde](#). -jj-

Literární okno

Krajina a lidé

Často skloňované téma si zaslouží svou extra publikaci. Problematika české krajiny si jednu takovou našla. Nejedná se o nikterak rozsáhlý ani podrobný materiál. Je spíše prací souhrnnou. Pokud jste v této oblasti "začátečníky" nebo si chcete udělat jenom vcelku jasnou představu, jak to s naší krajinou vypadá, tahle poměrně útlá knížka vám pomůže takové přání splnit.

průhledy

V podobě krajiny se poměrně přesně odráží působení a tlak člověka na přírodní hodnoty. Krajina je ještě příliš často chápána jako zdroj, a ne jako náš domov, o který musíme s láskou pečovat, abychom se v něm cítili dobře nejen my, ale i naši spoluobčané. A tak na mnoha místech vypadá jako vybydlená ubytovna, ve které platíme směšně levný nájem, jsme tam jenom na pár měsíců a nezáleží nám na tom, v jakém stavu ji předáme dalším nájemníkům.

Krajina a lidé

Petr Petřík
Jana Macková
Josef Fanta (eds.)

Práce kolektivu autorů Botanického ústavu a Biologického centra AV ČR je souhrnem stručných příspěvků mnoha vědeckých pracovníků nejrůznějších oborů. Dohromady pak tvoří propojený text, který se pokusil o nelehký úkol - zmapovat vývoj a naše současné způsoby hospodaření s krajinou. Zachytit trendy, pojmenovat chyby a nastínit možná řešení nepříznivého stavu.

Text je rozdělen do několika samostatných celků - zemědělství a půda, lesnictví, voda v krajině, narušená krajina a její obnova, plánování krajiny a její ochrana. Naleznete v něm všechna podstatná témata, kterými se současné ekologie a environmentalistika v širších souvislostech zabývá. Jsou popsány jak teoretické podklady, tak konkrétní příklady z terénu. Historický vývoj, současnost a vize do budoucna.

Určité rámcové uzavření tématu pak nabízí na konci publikace filozofující příspěvky prof. Josefa Fanty, které dokážou celkový tristní stav naší krajiny postihnout na několika málo stránkách.

"Neviditelná ruka trhu vytvořila z české krajiny výrobní prostor produkci průmyslových komodit a z jejího využívání jednoúčelovou činností zaměřenou na dosažení maximálního zisku za minimálních nákladů - vše bez ohledu na důsledky pro trvalou udržitelnost. Korunu tomuto způsobu nakládání s krajinou dává každoroční úbytek asi 5000 hektarů zemědělské půdy (tj. 15 ha denně) přeměněné na stavební parcely. Jak dlouho se ještě bude takto s krajinou nakládat a položil si někdo v uplynulých 25 letech otázku, k jakým výsledkům to povede?"

Knihu je možné chápat i jako rozcestník k dalším pracím díky obsáhlému seznamu použité literatury. Je tak víceméně učebnicí krajinné ekologie pro širokou veřejnost. Stručnou, ale nabitou informacemi. -jj-

„Čím svobodněji půjdeš, tím lépe...“

Nepamatuju si, jestli se už za dob mé mladosti používal pojem „kultovní kniha“, ale asi spíš ne. Počítám, že jsem se s ním setkala až někdy od devadesátých let, kdy bývala takto označována například „Škola Malého stromu“ od Forresta Cartera nebo „Muž, který sázal stromy“ (Jean Giono), „Jonathan Livingston Racek“ (Richard Bach), „Prorok“ (Chalíl Džibrán), „Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce“ (Robert Fulghum), „Toulky s Charleym“ (John Steinbeck), „Pane Bůh, tady Anna“ (Sidney George Hopkins), „Tracyho tygr“ (William Saroyan), „Hesla mladých svišťů“ (Erazim Kohák), „Už zase skáču přes kaluže“ (Alan Marshall), „Jako zabít ptáčka“ (Harper Leeová), „Alchymista“ (Paulo Coelho) atd... atd... Autory uvádím u názvů jen proto, že jsem knihovnice a je to u mě nemoc z povolání - jinak každý, kdo ty knížky zažil, ta jména ví. Přesně tak, jak se u kultovních titulů patří.

A schválně, kdo tedy napsal tuhle?

„... Chci ti vyprávět o některých karpatských horách i o hrách, které v nich dosud můžeš hrát... Chtěl bych ti popsat, bratříčku, některé rumunské kraje jako pohádkové země, napůl skutečně a napůl stejně pravdivě, ale tak, jak je vidí děti: bez zbytečnosti, se zachováním tajemství... Chci ti něco říci, něco tě naučit, a přitom nevím, proč to dělám, nepokazím-li něco, léta jsem to odkládal. Dokonce mě to ani nenapadlo, chtít měnit tvůj život, nezajímal jsem se o něj, zajímaly mě jenom trávy, které na planinách utíkaly před větrem. Žlutnoucí javory na horách a písčiny, které za večerů chladnou na březích vod, jsem měl raději než tebe. Osamělé noční ohně mně byly nade vše. Také hry jsem miloval, hry osamělých na cestě, divoký zpěv po lesích, při kterém jsem se zalykal radostí. A teď přicházím, a dokonce s obavami!

... Sem s tebou, hedvábný bratříčku, blaženější je dávat než brát! Ale nejdůležitější je probudit touhu. Otevřít oči. Nadchnout. To je nejtěžší úkol. Ostatní už záleží jenom na tobě. Poslední věty vyzněly možná velikášsky, ale nemyslím to tak...“

Já vím, bylo to až moc snadné, zvláště když na název „Karpatské hry“ (1992) si člověk vzpomene hned při čtení první věty z úryvku, takže jméno Miloslava Nevrlého (více o něm viz [zde](#)) už naskočí úplně automaticky. A také se vybaví ta zvláštní slovní spojení, pro někoho možná až moc nezvyklá - „hedvábný bratříčku“, „tiší jako říční mihulky“, „zelené vichry“... Patří to k tomu, že se na začátku hovoří o indiánských chlapcích („tmavých hlavičkách“) a o náčelníkovi jménem Dobrý Štěstí (v jazyce misionářů Bona Ventura), jehož řeč u ohně zkrátka byla květnatá tak, jak bylo zrovna kdy potřeba. Hezky se to doplňuje s tím, že ta knížka je o věcech jednoduchých a celá je převážně prostá, tak jak je prosté a samozřejmé žít v přírodě z vlastní práce a vystačit si s tím. „... Pastýř nese v ruce studenou kouli kukuřičné kaše, svou jedinou stravu...“ - to možná nevypadá na první pohled moc dobře, ale co byste si vy sami vybrali, když na druhé misce vah je podivný pokrok, přinášející víc a víc „zákazů, zápachů, tlustochů, cizinců, asfaltů“? **Miloslav Nevrlý** zažil, jak se to změnilo u nás i na Slovensku, a pak také jak o něco později ti, kdo nemohli nikam daleko cestovat, najednou tu možnost mají a „dychtivě zaplavují jako veselí nuzní lumíci jiné a bohatší země a hory Evropy...“ Ale hned od začátku věděl, že „čas zchudlých Karpat, a později i ruských a asijských hor, plání a stepí, ještě přijde, protože nejkrásnější je putovat chudými a opuštěnými kraji, které dosud neztratily svou staletou svébytnou tvář.“ V závěru knihy pak připomněl ruskou větu o tom, že kraj nebo země, které najdou svého básníka, jako by snad ani nebyly.

Foto -jj-

Na své si při čtení „Karpatských her“ přijdou kromě snivých duší ale také ti, kdo jen tak prozaicky hledají inspiraci k cestování. Nebo se úryvky ještě i dnes dají objevit na internetu, kde dokreslují pokyny pro turisty - např. [zde](#): „... VLÁDEASA - HŘÍBĚCÍ HORY ...bílé koně, hnědé strže, černí koně, bílé mraky, hnědí koně, černé lesy. Zelené trávy, šimlovatí koně. Pastviny do nedohledna, tři dny jsme nepotkali nepastýřskou duší... pastviny s dřevem a dálkami pro tisíce letních táborů, ale liduprázdno...“

Ráda se dívám na internetu na čtenářské ohlasy na různá díla, a to jak na ty, které se shodnou s mými dojmy, tak i na ty rozdílné. V případě „Karpatských her“ ovšem není co porovnávat, protože stejně jako ten můj jsou (pokud se mi povedlo zaznamenat) samé kladné. Z nich jeden zvláště vřelý (viz [zde](#)) napsal Marek Orko Vácha, který sám je autorem pozoruhodných knížek zaměřených převážně na přírodu. Na jeho slova můžeme dát. I na tato: „... Opatrně s tou knihou. Je to katedrála lesů a hor, ve které je uprostřed tryskající pramen, Ty k němu můžeš sestoupit – a nikdy už nebude nic jako dřív.“

Zbývá ještě dodat, že pan Nevrlý napsal neméně pěkné knížky i o české krajině - z nich mám zvláště ráda jeho "**Nejkrásnější sbírku**". Ale v Karpatských hrách je myslím nejvíc svůj, v nich se stal básníkem Rumunska, toho tehdejšího, jak ho poznal a jak si jej zamiloval: „... Měl jsem velice rád Rumunsko, tu zemi, kde lidé na horách a na venkově žili skromně a živil se poctivě a namáhavě a výrostci ve městech nebyli útoční a suroví a neničili práci jiných lidí. Zemi, která nás přátelsky nechávala volně chodit, jíst a spát a poznávat pravdivost staré antické myšlenky, že štěstí patří soběstačným.“ **-ah-**

„Mít tak ty dny...“

Pokud se, stejně jako já, každý měsíc těšíte na haiku a fotografie Jiřího Wagnera, určitě jste uvítali, že je pro nás připravuje i v letošním roce a že je o poetická zastavení v jednotlivých číslech Kompostu tím pádem spolehlivě postaráno. Je to, myslím, moc dobře, protože závažné informace vložené do ostatních příspěvků si o odlehčení vysloveně říkají. K podrobnostem o ničení naší společné planety se tedy snažíme vždy připojit i inspiraci, jak si poradit a jak aspoň to, co se dá, aktivně ovlivňovat - a zároveň do Literárního okna nebo do Listovky často zařazujeme příspěvky rázu přívětivého nebo třeba i dojemného. Vlastně tím napodobujeme přírodu, její pestrost a harmonii.

Možná jste někdy zauvažovali nad tím, píše-li Jiří Wagner i jinou poezii než haiku. V antologii „Básníci Strakonicka“ se čtenářům představil právě jimi (a to ještě jinými, než máme v Kompostu, a tak vřele doporučuji k přečtení), ale to není jediná kniha z fondu ŠK, kde Jiřího Wagnera jako autora najdeme. Publikoval i ve sborníku „Jen jednou ponejprv. Almanach nejmladší české poezie“, vydaném v roce 1981. Z něj jsme pro vás vybrali následující ukázkou, a pokud byste si chtěli vypůjčit celou knihu, obraťte se na dětské oddělení ŠK. **-ah-**

Co ti mám povídat o té střeše

když prší

*Černá a lesklá
jak čelo pianisty*

*Letící holoubci
ragtímu*

Synkopy okapů

třísknutí dveří

*A holka
co se dole u zdi
miluje s deštěm*

potajmu

Mít tak ty dny

*proježděné
prochozené
prostáté
prosezené
proležené
Mít tak ty dny
a vyměnit je
za jablko
s dosud uzavřenou
hvězdičkou
našeho života*

Foto Jiří Wagner

Jiří Wagner – ze sborníku „Jen jednou ponejprv. Almanach nejmladší české poezie“ (1981)

Únorová klouzačka Jirky Wagnera

Je to podivuhodná podívaná, když se voda mění v led. Všimli jste si, jak na klidné hladině začnou vznikat jehličky ledu? A přibývají, rostou, až se spojí. Ty úplně největší mrazy české zimy bývají v únoru. Že to na ledu klouže, věděli lidé odedávna. Někdy to uklouznutí bylo mrzuté a bolestivé. Ale častěji spíš legrace. A tak děti vynalezly klouzačky a jejich rodiče pak brusle. Mimochodem: víte, jak se pozná, dokdy je člověk mladý? Dokud se na klouzačce sklouzne, místo aby se jí vyhnul.

Foto Jiří Wagner

SNÍH. MRAZIVÝ DEN.

*V seně jablíčka žlutá
zmrzla na kámen.*

KRAJINA CELÁ

*bez hnutí leží.
Mrazem
je omráčená.*

ZATÍMCO JSEM SPAL,

*ten tuhý mráz se zlomil
a sníh napadal.*

VÍTR BĚHEM DNE.

*Sněhu ubývá.
Ale
zimy nějak ne.*

OBLOHA MODRÁ.

*Bílý sníh.
Voda v sudu
vymrzla do dna.*

Úplné zatmění Měsíce dne 21. ledna 2019

„Tak ať se ti dneska daří,“ říká mně manželka, když vylézám před pátou hodinou ranní z vyhřáté postele. V první chvíli přemýšlím nad tím, zda nemám nějaký ten rest, a když se podívám na potměšlou oblohu a slyším dodatek manželky: „Snad se protrhnou mraky na to zatmění Měsíce,“ jsem zpět v realitě. Rychle na sebe hodím pár svršků, беру věrný foťák, snad nezbytný stativ a cvičební „tools“ a deru se ven. Mrazivé ráno, jako když je vyšije, obloha má barvu podlah veřejných místností po provedení jednodenní úklidové rutiny. Kde nic, tu nic. Kdesi nad hlavou probleskne hvězdička.

Dám se do těla-hýbání a civím na oblohu. A hle, najednou se šedavé mraky projasní a vyhoupne se svítící srpek Měsíce. Kdeže použít stativ. Než bych jej s foťákem správně natočil, je dáma Luna cudně schovaná za nebeským závojem. A je hravá, za několik dlouhým minut je tu na pár vteřin

zpět. A tak si hraje až do šesti hodin, kdy už jsem i přes pohybovou aktivitu ztuhlý jak rampouch a mám toho skotačení dost. Posledním rozloučením při pobytu venku je pád meteoritu směrem z východu na západ (cca 6:02). Schovám se do nitra bytu a občas vykouknu z tepla na oblohu. Měsíc se v 6:10 ukáže v plné potměné kráse. Jenže fotit nejde. Sousedí odnaproti založili do kamen a k mrakům se přidal ještě duch kouře. A za chvíli už musím jít do práce. Popeláři rachotí s kontejnery a jen tak se mimoděk ohlédnu. A kuk, je tu zpátky. Zarudlá Luna na chvíli, po sedmé hodině, vyhlédne nad střechami domů a vylézá z toho dnešního slavného zatmění. Pár fotek a šup dál. Za moc ty sníměčky nestojí. Ale ber, kde ber.

05:28:41, foto -vh-

07:13:55, foto -vh-

Tak nějak jsem prožil to zatmění Měsíce sám a potom s manželkou, která se také přišla podívat. Jak jsem se ptal kolegů v práci, mnozí to štěstí neměli. Napsal jsem tedy toto kratičké povídkání, vždyť na další nebeský úkaz tohoto souputníka Země si budeme muset počkat do 19. července 2019, kdy se odehraje jeho částečné zatmění.

Na okraj: začátek úplného zatmění 05:41, max. fáze 06:12, konec úplného zatmění 06:43, údaje pro Prahu. Údaje získány z Hvězdářského kalendáře 2019. Časy uvedené pod fotografiemi jsou v SEČ. -vh-

Foto Jiří Wagner

Fotominifejeton - O jarním prvenství

Pořád jen sněženky, sněženky, sněženky! Nic proti nim, jsou milé, sličné, bílé a v tajícím sněhu se pěkně vyjímají. Ale co my, talovíny? My jsme ty první kytičky, ta žlutá sluníčka, která začnou na zahrádce přivolávat jaro. Někdy, je-li zima mírnější, to nevydržíme už koncem ledna, ale v únoru, to už rozkvétáme najisto. A teprve až po nás přijdou sněženky. Tak si to, prosím vás, pamatujte! Nejdřív rozkvétáme my, talovíny, talovíny zimní! My jsme ti první poslové jara! Jiří Wagner

Zdraví a strava

Párty

Celozrnné žitné tortilly

Ingredience: celozrnná žitná hladká mouka, voda, sůl, koření (např. oregáno, mletý koriandr), rostlinný olej

Postup přípravy: Z mouky a vody vytvoříme řidší (palačinkové) těsto. Osolíme a ochutíme kořením. Pečeme na malém množství oleje na rozpálené pánvi.

Veganské chilli con carne

Ingredience: cibule, větší mrkev, kukuřice (200 g), vařené nebo sterilované červené fazole (200 g), rostlinný olej, rajský protlak (500 ml), sladká paprika (lžice), kurkuma (lžička), kari (lžička), mletá skořice (lžička), chilli (půl lžičky nebo dle chuti), sůl

Postup přípravy: Na oleji dozlatova zpěníme cibuli, přidáme nahrubo nastrouhanou mrkev a chvíli restujeme. Přidáme koření, rozmícháme a zalijeme rajským protlakem. Přidáme kukuřici, fazole, osolíme a dusíme do změknutí mrkve. Dochutíme, necháme vychladnout a plníme do tortill.

Portobello burger

Ingredience: celozrnná houska, žampion portobello, cibule, čerstvé droždí, rostlinný olej, sůl, pepř, drcený kmín, na ozdobu salát, rajče, okurka...

Postup přípravy: Portobello osolíme, ochutíme pepřem a kmínem a osmažíme z obou stran. Na půlkolečka pokrájenou cibuli osolíme a restujeme dozlatova. V závěru přidáme čerstvé droždí, dobře rozpustíme a necháme spojit s cibulí. Vše vložíme do housky a ozdobíme libovolnou zeleninou.

Improvizační bezmasé hot dogy

Ingredience: celozrnné rohlíky nebo bagetky, libovolná hlavní náplň, libovolný dresink a doplněk

Hlavní náplně:

- tofu párky (osolíme, opečeme na pánvi nebo v troubě)
- tempeh (nakrájíme na plátky, osolíme, opepříme a opečeme na pánvi nebo v troubě)
- tenčí mrkev (Smícháme s olejem, solí, pepřem a pečeme na 200 °C do změknutí. V závěru ochutíme uzenou paprikou.)

Doplňky:

- listový špenát - krátce blanšírujeme, zalijeme malým množstvím rostlinné smetany a zaprášíme lahůdkovým droždím
- restovaná cibule na půlkolečka / restovaný pórek / kyselá okurka
- kysané zelí / pickles / libovolná čerstvá zelenina

Dresinky:

Foto -jj-

Kari dresink

Ingredience: plnotučná hořčice (5 lžic), rostlinný olej (5 lžic), kari (lžička), sůl (1/2 lžičky), cukr (2 lžičky)

Postup přípravy: Smícháme všechny ingredience a umixujeme dohladka.

Umami majonéza

Ingredience: sójová omáčka (3 lžice), lahůdkové droždí (3 lžice), rostlinné mléko, případně voda (5 lžic), rostlinný olej (dle potřeby)

Postup přípravy: Smícháme sójovou omáčku, rostlinné mléko a lahůdkové droždí. Směs převaříme a necháme vychladnout. Postupně přidáváme olej a mixujeme do požadované konzistence. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Vilém Hrdlička (-vh-), Petr Obleser, Jarča Divišová, Darina Vernerová, Veronika Paluková, Eva Hemmerová, Jiří Wagner, Simona Šafarčíková, Eva Legátová, Hanka Synková

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2019

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE